

A FEHÉR BARÁT

19

Vastagh Éva: Boldog Özséb

A PÁLOSREND ÉVNEGYEDES ÉRTESITŐJE

TARTALOM:

Hódolat gróf Zichy Gyulának — A Szűzanya öt öröme — dr. Carl Sonnenschein:
Az Úr — Sédy Rezső: Találkozásom a Nagy Művésszel — P. Csellár Jenő O. S. P.: Az Úr napja — ifj. Schreil Gyula: Templomom — Fráter Jácint: Szent Vér Ünnepe — Romvári Illés: Isten embere — Alexovics Vazul O. S. P.: Nagyboldogasszony — Pilisi-Pariss Pál: György barát madárkái — Lantos-Kiss Antal: A Sziklatemplom varázsa — Dr. Margittay Rikárd: A budaszentlőrinci pálos kolostor ásatásai — Dr. Szabó László: Látogatás Stridón, Szent Jeromos szülőhelyén — Sashegyi Sándor: A pomázi ásatásokról — Beküldött könyvek — Pálos krónika

A FEHÉR BARÁT

Megjelenik március, június, szeptember és december hónapokban. **A PÁLOSREND ÉRTESITŐJE**
ÉVI ELŐFIZETÉSI ÁRA 1.20 PENGŐ

Felelős szerkesztő és kiadó a Pálosrend képviseletében: **BARANYAY LAJOS**, p. prelátus. Szerkeszti és kiadja a Rend megbízásából: **P. GYÉRESSY ÁGOSTON**, pálos. **SZERKESZTŐSÉG** és **KIADÓHIVATAL**: Budapest, XI. ker., **PÁLOS KOLOSTOR**.
Telefon: 468-550. Csekkszám: 48004.

Rendi és főegyházmegyei jóváhagyással.

**SUMONYI
TÓGAZDASÁG
HALKERESKEDÉSE**

Budapest, IX., 1. számú Központi Vásárcsarnok.

Legolcsóbb alumínium érmek, szobrok, szentképek, keresztetek, térdeplők

WEISZ FRIGYES

kegytárgyüzletében Budapest,
IV., Ferenciek-tere 3-4. szám.

70 éves katolikus cég!

KEGYTÁRGYAK, ZÁSZLÓK

OBERBAUER A. UTÓDA

Magyarország legrégebbi templomberendező és zászlóké-szítő vállalatánál.

Budapest, IV. ker., Váci-utca 41. szám.

Alapítási év 1863. Telefon: 183-344.

Az influenza és rheuma
szuverén gyógyszere a

**CAUSYTH-
TABLETTA**

Cyclohexatrienpyridinsulfo-
savas-pyrazolonszármazék

TERNAJGÓ-GYÓGYSZERTÁR

Szent Gellért gyógyfürdő.

BAROSS RÁDIÓNÁL: villanszerelési cikkek,
rádiók, vill. háztartási
cikkek. TURUL izzó-
lámpa lerakat.

VIII., Baross-utca 48. sz. Telefon: 131-219.

Mindennemű templomberendezés. Miseruhák.
Zászlók. Javítások. Gyertya. Mécsolaj.

BITTNER ÉS TÁRSA

Budapest, IV., Prohászka Ottokár-utca 8. sz.

Telefon: 183-357.

Budapesten, környéken, vidéken

50 éve vezet

árban, minőségben, kiszolgálásban

KÖZTISZTVISELŐK SZÖVETKEZETE

1892-1942.

A PÁLOSRENDBE LÉPNI szándékozó fiúk esatolják kérvényük-

hoz: 1. kereszt- és bérmalevelüket, 2. érettségi bizonyítvá-
nyukat, ha papok akarnak lenni, 3. szülői beleegyezést,
ha kiskorúak, 4. hittanáruk, plébánosuk ajánlását, 5. or-
vosi bizonyítványt, 6. életük rövid ismertetését, kifejtve, mely okok vezetnek Rendünkbe.

A kérvényt küldjék Pécsre a Pálos Ujoncház címén.

A fehér barát

V. ÉVFOLYAM * 2. SZÁM
1942 JÚNIUS HÓ

Gróf Zichy Gyula szobra a pécsi Pius-gimnáziumban

Hódolattal

köszöntjük mi is Kalocsa 70 esztendősi érsekét, gróf Zichy Gyula pálos konfráterünket, aki Rendünk visszagyökereztetését az ősi földbe aggódó szeretettel vigyázta, gondozta s Pécsell, a Mecsek zúgó fenyveseinek tövében a rendi növendékeknek otthont adott. Jóságos szívét, tudjuk, megbántanánk, ha megérdemelten s méltón akarnánk ünnepelni őt e lapokon, hisz hét esztendővel ezelőtt, amikor püspökké szentelésének harmincadik évfordulóján a legkimagaslóbb közéleti méltóságok köszöntötték fel őt, a magyar arisztokrata főpap utánoz-

hatatlanul finom szerénységével a zoltáros gyönyörű szavait idézte válaszul: «Ne nekünk, Úram, ne nekünk, hanem a te szent Nevednek adj dicsőséget!» Nem dicsérni, hanem imádkozni akar a Pálosrend az ősz érsek jubileumán tehát, hogy Isten áldja meg s árassza el bőséges kegyelmével hű pásztorát s a gondjaira bízott nyáját, melyet Őfeléje kell hiánytalanul terelnie. Nem dicséretünkre, hanem imádságunkra van hát szüksége s hisszük, ebben a Rend segítségére lesznek jó barátai, «A fehér barát» tizenkétezer fõnyi olvasótábora! «Jó Atyánkért esdeklünk . . .» ugy-e mindnyájan?

g—y

A Szüzanya öt öröme¹

Örülj Szent Szüz, Krisztus Anyja,
Kinek Gábor hírül adja,
Hogy fogansz a Lélektől.

Örülj, mert Istennel telten,
Szülöd szüzen Fiad s menten
Minden büntől s szeplőtől.

Örülj, mert Kinek halálán
Bánkódtál, most föltámadván
Ragyog a dicsőségtől.

Örülj, hogy Krisztust az égbe
Szállni láttad fényességbe¹
S eltakarva felhőtől.

Örülj, hogy utána szállhatsz
S mennyben Királynőként állhatsz,
Körülvéve szentektől.

Ahol, add meg nekünk, kérünk,
Méhed gyümölcsét szemlélnünk
S ujjongni nagy örömtől. Allelúja!
Latin eredetiből: Fráter Jácint

¹ Ezentúl minden számunkban közlünk egy-egy régi pálos himnusz-fordítást. A jelenlegi: Fráter György pálos misekönyvéből való (1537).

Az Úr

Irtta: Dr. Carl Sonnenschein

Fritz Tillmann mondja evangéliumi magyarázataiban, hogy azt kell megfigyelni, mikép meséli el Máté az eseményt. A hajócskából prédikált a parton amfiteátrumszerűen ülő népnek. A genezárethi tó csöndes golf áramában. Közel Kafarnaumhoz. A fáradt Mestert most arra kéri a tanítványok, hogy pihenje ki magát. Ők majd átviszik a csillogó tavon keletre Geraza felé. A hátsó fedélzeten igazítják el a párnákat. Le is fekszik. Föléje borul a késő nyári délután. Sehol egy felhő. A sudaras fák mozdulatlanok. Egy madár sem kiáltoz. Csak evezőcsapás és kormánylapátnyikorgás. Amíg lágy palesztinai szél a vitorlákba bele nem kap. Akkor hirtelen északról egy felhőske. Egy szélroham. A Hermonról, jéggel borított szakadékokból. Egy vihar. Egy orkán. Az árbcok hajladoznak. A csónakok remegnek és hullám hullám hátán zúdul a nyílt hajóra. Elmerítenek és elragadnak. Összekavarnak és sodornak. A víz emelkedik s kint eléri színe majdnem a párkányt. Ő azonban alszik. Erre feléje rohannak s gyöngédtelenül költögetik és szólítgatják és kiabálnak. Máté pontosan föl is jegyzi a három kétségbeesett kiáltást: «Uram! Szabadíts meg minket! Elveszünk!» Ő azonban alszik. Szempillája sem rezdül. Vállat sem von. Hagyja őket, alszik tovább. Most kinyitja szemét és könnyű fordulattal néz, de még mindig fekvő, a vállán át. Ajka csak ennyit mond: «Ti kicsinyhitűek!»

Csak ennyit. Haha! Ezeket mondják apostoloknak! Ezek akarják nekem a világot meghódítani! Ezeket küldjem én Szíriába, Rómába! Ezt a Pétert a Vatikánra és ezt a Jakabot Spanyolország felé és ezt az Andrást Thráciába! Istenem, hogy reszketnek. Alig nyaldossa túl a tó hullámá a párkányt. És nem tudják, hogy ők a Kyriost viszik hajójukon! Napoleon egykor Elbáról szökve, kis csónakon iparkodott a genuai tengeren át. A szárazföld felé. Az evezős legények féltek. Akkor mondta: «Tudjátok, hogy Napoleont vizitek csónakokban?» Ez a szó a Mester arzenáljából van kölcsönözve. Tudjátok, hogy az Urat vizitek csónakokban? És hogy ezt sóha többé el ne felejtessék, hogy lelkükbe nyomódják, hogy kiolthatatlanul égjen agyukba, a hajó orrán terem. Ott áll, mint egy szobor. Egyetlen szót kiált a dühöngő elemeknek. Megdorgálja a szelet és a hullámokat. Mint ahogy a kutyákat korholja az ember, melyek túlságos messzire merész-

kedtek. Melyeket füttyel szólít vissza a gazdájuk. És mint megszidott kutyák, a szél és a hullámok visszasompolyognak. Hízelegve simulnak a hajó orrához. Szűkölve kúsznak Mesterük elé. És nagy csendesség lőn. Nemcsak az orkán szűnt meg. Viharok gyakran egyedül maguktól is elülnek. A fel-lázadt, a genezárethi tó kavicsáig felkorbácsolt tenger is csöndes. Mint sima tükör fekszik az Úr előtt.

Kinek szól ez? Apostolok! Ha remegnétek Róma márványpalotái előtt, emlékeztek arra, hogy az Urat vizitek csónakokban. Diaszpóra-plébános! Ha a végtelenül szürke utcák fölötted összecsapnak és a te bérkaszárnnyáidnak egész az utolsó udvaráig úgy látszik előtted minden, hogy földszagú és istenkáromlás, és temetője vallásnak és kereszténységnek, tudd meg, hogy te az Urat viszed csónakokban. A cirkusz arénáján így szól Marcus Pompeius a keresztény leányhoz, Máriához: «Akarom, hogy az enyém légy. Miért nézel olyan csalódottan? Hol a te szeretőd?» S ő elragadtatva felel: «Nekem nincs». És a kórus, az udvaroncok, a szoldateszka, a páholyok, az egész hatalmas Cirkusz hangosan felzúg és ezt gondolja magában mosolyogva: «Örület: szerető nélkül élni!»

Színésznő, aki ennek az érzékiségnek, ennek az életszabállyá lett aljasságnak atmoszférájában élsz, aki kénytelen vagy hagyni, hogy ezek körülnyaldossanak s átkaroljanak téged, te győzhetsz. Emlékezzél meg, hogy az Urat viszed csónakokban.

A gépteremben áll a tizenöt éves fiú a többi háromszáz között. Háromszáz között, akik a vasárnapot alvásra, sportra, élvezetre fordítják. Élvezetre, ebben az átkozott démoni világban. Ebben a siralom-völgyben, amint azt Dante sem tudta borzalmasabban lefesteni. A gépteremre a tompa kétségbeesés nyugtalan szorgalma fekszik. Vallás azonban ostobaság. Krisztus mythosz. Örökkévalóság kitalálás. És a te anyád buta lengyel nő, aki a papok meséiben hisz. Barátom, tizenöt éves, tudd meg, hogy te az Urat viszed csónakokban.

Berlin ifjú katolicizmusa! Ha elfogna téged az apostol-fejedelem Quo-vadis-hangulata és el szeretné hagyni a pogány fővárost a Janiculusról szökve, mert nem tudod hinni, hogy ez a hazug, züllött és a legvelejéig rohadt világ még egyszer újra tiszta lehetne, és ha ószövetségi stílusban úgy vélnéd, hogy kénnek és tűznek kell elpusztítania ezt a Ninivét, akkor emlékezzél arra, hogy te az Urat viszed csónakokban. Ő pedig az Úr és parancsol szélnek és hullámnak. Léptei alatt tavasz sarjad a kiégett

földből és liliomok nőnek a mocsárból.
Liliomok a Harmat-utcán! Liliomok a
Frigyes-utca mentén! Liliomok a Szántó-
föld-utca hátsó udvarain! Ő ad hozzá magot
és napot és erőt. Berlin katolicizmusa! Ne
légy kicsinyhitű!

(Németből fordította: P. Gyéressy Ágoston O. S. P.)

Találkozásom a nagy művésszel

*Sötétben ülök asztalomnál
ablakomon a Hold kandikál
be pajkosan. Ezüstfolyam,
mely ég-mezőt szel ketté s a
felhő mint táncos gésa
forog meredek partjain.*

*Nagy májusesti hallgatáson
kristályörömök medrét ásom.
Krisztussal a Nagy Művésszel
találkoztam. Emberszívbe
kegyelemvésővel szinte
örömmel vésem a szobrát.*

*Holdfolyam ráömlött asztalom
lapjára. Fehér folyó, — hagyom. —
— Csupa szín égi üzenet. —
Tücsökbandám is megszólalt
és zeneasztalon koplalt
szívemnek vígan muzsikál.*

*Legutóbb, mikor találkoztam
a nagy Művésszel, tüzet fogtam
és majd hogy nem én is elégtém.
Igaz, most sem rideg ésszel,
a művész Krisztus-egésszel
tárgyalok kegyelem-csendben.*

*Szívünk is újra összekondul,
pulzusom jóval nyolcvanon túl
jár: Isten kristályszívéhez
értelem szívem. Egészen
tüzesre melegszik, érzem.
Szent percek, balzsamos Éden.*

*És míg kegyelemzenével
az Istennel beszélek: éber
tücsökbandám nagy vígan
csend-kótás apró nótákat
fütyörész, s a Hold a jákat
ezüst bölcsőben ringatja.*

Sédy Rezső

Az Úr napja

Csodálatosan szép napom volt. Felejthetetlenül szép napom volt. S rendszerint lelkendezve, szinte elragadtatva mondjuk el, fűzzük hozzá az eseményt, történetet, amely oly csodálatosan felejthetetlenül széppé és egész életünkre emlékeztetéssé tette azt a napot.

Nehéz napom volt. Szomorúsággal, bánattal, keserőséggel teli nap. Nagy megpróbáltatás napja. Ily szavakkal emlékezünk meg tompa, sokszor haragos hangon, szomorú arccal, sokszor könnyes szemmel azokról a napokról, melyeken nagy megpróbáltatás, szomorúság árnyéka vetődött ránk.

A mi napjainknak mondjuk e napokat, mert azzá teszik az események, melyek bennünket egész közletről érintenek. Egész bensőségesen, egészen hozzánk tartoznak. Érdekeinkkel, vágyainkkal, céljainkkal, reményeinkkel szoros eggyé válnak. Nekünk hoznak örömet vagy bánatot, keserőséget vagy vidámságot, szomorúságot vagy boldogságot.

Vannak napok, melyek nem a mi napjaink, de kell, hogy a mieinkké legyenek. Napok, melyek az Úr napjai. Dies Domini. Ezeket az Úr a maga számára foglalta le s azt akarja, hogy az Ő napjai a mi napjaink is legyenek. Kívánja, hogy e napokat megbecsüljük, tiszteljük, szeressük. Hogy e napok nekünk is nagy napok, kedvesek, emlékeztetések legyenek, mint ahogy számára is azok, mint amelyeken szavát hallatta, különös kegyelmét árasztotta.

A Szentírás a teremtés történetével kapcsolatban beszél első alkalommal az Úr napjáról. «Mikor tehát az ég és föld s azok minden ékessége elkészült, Isten a hetedik napot nyugalomával megszentelte, azaz szentté, Istennek szentelődővé tette.» Ez a szombat, azaz nyugalom-nap. A keresztények Jézus Krisztus feltámadásának emlékére vasárnap ülik meg. Így tehát ez a megszentelt nap az Úr napja. E nap megszentelésére adatott a parancs is: «Megemlékezzél arról, hogy az Úr napját megszenteljed».

A Szentírás beszél egy másik Dies Domini-ről, az Úrnak egy másik napjáról is. A nagy és nyilvánvaló napról. A találkozás és nagy számadás napjáról, melyen minden hiába való szóról is számot kell majd adni. E napon tőrhetőbb sorsa lesz Sodoma és Gomorra földének, mint ama városnak, mely a béke követőit, az apostolokat be nem fogadta és beszédüket meg nem hallgatta. Az Úrnak ez a napja, vagyis az ítélet-nap, úgy jön el, mint a tolvaj. Senki sem tudja ezt a napot és órát, még az ég angyalai sem. Éppen ezért int: Készen legyetek, mert nem tudjátok, mikor jön el a ti Uratok.

Az egyik az Úr kegyelmi napja. A másik a félelem, a nagy találkozás napja. Az egyiket híven s szentül meg kell ünnepelni. A másikra buzgón felkészülni. Mindkettőt pedig megadja az Úr harmadik s legkedvesebb napja. E nap ünneplés, felkészülés s találkozás is.

Az Úr napja a megszentelődés napja, amelyen mindeneket megszentelt. Az Úr napja a nagy találkozás, az ítélet napja, amelyen csak neki

lesz szava. De az Úr igazi, legkedvesebb napja az, amelyen önmagát adta s adhatja. E napról mondotta: Desiderio desideravi, vágyva vágytam utána. Igazi, kedves napja ez. Régi vágya volt e nap. Beszél is róla már egy alkalommal.

Csodálatos kenyérszaporítás után a sereg kereste Jézust. Kafarnaumban rá is találtak. «Kerestek engem — úgymond az Úr — nem azért, mert jeleket láttatok, hanem mivel ettetek a kenyérből és jóllaktatok. Fáradozzatok de ne olyan eledelért, mely veszendő, hanem azért, mely megmarad az örök életre, melyet majd az Emberfia ad nektek.» «Mondták azért neki: Uram! mindenkor add nekünk ezt a kenyeret. Mondá tehát nekik Jézus: Én vagyok az élet kenyere. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, annak örök élete vanon és én fel-támasztom őt az utolsó napon.»

Nehezen hihető és érthető beszéd ez a sereg számára s némely tanítvány előtt is. De az Úr beszél, mert vágyva vágyik a nap után, melyen mindezek beteljesülnek. Az igazi, a legkedvesebb után. Szívét fűti a szeretet, mely naggyá, kedvessé s emlékezetessé fogja tenni e napot. A nap után, melyen kenyeret ad, édes falat kenyeret, mely az Ő teste. Akarja, hogy együk, hogy bennünk legyen és mi Őbenne. Eggyé akar lenni velünk, mint Ő és az Atya is egy. Ez az Ő nagy vágya. Ezért szerezte e napot. Ez teszi majd oly kedvessé, oly felejthetlenné. De még most várni kell e napra. Még nem érkezett el az Ő ideje. «Az én időm még nincs itt...»

Ezt az időt megteremti majd szeretete, mellyel önmagát akarja adni. Ha megkíséreljük önmagunkba nézni, amikor a szeretet erős heve élteti a szívünket, észrevesszük, mint árad el rajtunk a vágy, hogy adjuk magunkat. Közöljük lényünket, szívünket, lelkünket vagyis azt, ami s aki én vagyok. Adjam magamból azt, ami legértékesebb s amelynél nagyobbbat, értékesebbet adni nem tudok: adjam, közöljem önmagammat. Ilyen a szeretet! Adni mindig a lehető legtöbbet, legszebbet, legértékesebbet és ezt minél előbb. S amikor ezt teszi, az számára a legkedvesebb pillanat, a legédesebb nap.

Az Úr pedig epedve vágyta ezt a pillanatot, ezt a napot, — mert az az Ő napja volt, — amikor szeretetében önmagát adhatta, «mert Ő szerette övéit, kik e világban valának, mindvégig szerette őket». (Ján. 6.)

Az Ő ideje, az Ő napja teljesedett be az első Nagycsütörtökön, amikor is «vevén Jézus a kenyeret, megáldá, megszegé és tanítványainak adá, mondván: Vegyétek és egyétek, ez az én testem. És vevén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára». (Mt. 26.)

Köztünk maradt Jézus, titokzatosan ugyan, de köztünk van, mint aki közénk való. Ezt szeretetében tette, csodálatos szeretetében. Ezért kedves napja ez az Úrnak.

Szeretetében óhajtja, hogy az Ő napja a miénk is legyen. Kívánja, hogy megemlékezzünk e napról: Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre! Hogyan? Ünnepeljétek! Üljetek asztalomhoz! Vegyétek és egyétek az én testemet. Ez táplál

és őriz meg titeket az örök boldogságra! Ez ad nektek igazi életet, erőt. «Aki e kenyeret eszi, örökké élni fog.» Vegyétek és igyátok az én véretem. Ez fölűdít. Tüzesít. A szeretet tüzet gyújtja. Meleg életet áraszt belénk. «Vér-vér oltja ki csak a kint» — mondotta Suso Henriknek egy elhalt társa. Hát igyátok ebből mindnyájan.

Igy emlékezzetek! Igy ünnepeljétek! Igy lesz az Úr legkedvesebb napja a mi napunkká is. Ez a legalkalmasab, hogy az Úr napját megüljük. S a legbiztosabb is, hogy a nagy találkozás és számadás napjára élőkészüljünk.

Megemlékezzél arról, hogy az Úr napját szeretetben megszenteljed, az Ő szeretet-lakomáját megünnepeljed. P. Csellár Jenő O. S. P.

Templomom

A lelkem szépség temploma.

Jóság a sekrestyése.

A magasságot szomjazón

Nem lelem utam mégse.

De harangod hogyha kondul

Hófehér égi jóság,

Kinyílnak szent oltáraidon

Mélytitkú égi rózsák...

S míg illatuk száll, mint a tömjén

Tobzódva égi kincsen,

Átvonul lelkem templomán

A láthatatlan Isten. Ifj. Schreil Gyula

A Szent Vér ünnepe

(Július 1.)

A Szent Vér ünnepe üli ma az Egyház az ő liturgiájában. Annak a szent Vérnek ünnepe, mely az Isten-ember ereiben csobogott, mely e csodálatos élet lángját táplálta, mely ezt a legszentebb Testet járta keresztül-kasul s dobogtatta meg áldott Szívét örömmel és fájdalommal. Azt a drága Vért ünnepli, mely a Parasceve napjára virradó éjszakán a Getszemani kert szörnyű elhagyatottságában, a szenvedő Jézus irtózatossá haláltusájában verődött ki rajta izzó verejtékcseppekben, véres gyöngyszemekben, melyek végigcsordultak kintől eltorzult arcán s az Olajfák hegyének mohos szikláira peregtek alá. «És lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei» (Lk. 22, 44.) mondja az Irás. Arról a Vérről emlékezzünk ma, mely kegyetlen ostorcsapások alatt hullott Testéből, mely a töviskoszorú égő tövisei alól serkent, mely a négy szeg verte sebekből patakzott tékozlón, hogy mohón itta föl a keresztfa, a Golgota s a lelkek szomjas, megváltásra szomjas, Istenvére szomjas földje. S a mai ünnepi evangélium azt a jelenetet beszéli el, amikor ez az isteni

Vér utólszor buggyant elő a legionárius dárdája nyomán...

Ez a Vér csillog az aranykehelyben, melyet a pap a szentmisében, Úrfölmutatás-kor, emel a magasba, mint valami csodálatos Grál serleget, hogy az Atya haragját kiengesztelje az emberiség bűneiért. «Mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára» (Mt. 26, 28.) hangzottak az Úr szavai az utolsó vacsora termének halotti fényben lobogó mécsesei alatt. «Mert Mózes is, fejtegeti Szent Pál, meghinté magát a könyvet és az egész népet, mondván: Ez a vére a szövetségnek, melyet az Isten számotokra rendelt». (Zsid. 9, 19.) De amíg az Ó-szövetség vére állatok vére volt, az Új-szövetségben az Isten-emberé. Azért imádkozza az Egyház a mai mise collectájában: «Mindenható örök Isten, ki egyszülött Fiadat a világ megváltójává rendelted és az ő vére árán akartál velünk kiengesztelődni...», mely sokakért kiomlott és sokakért hiába omlott ki a bűnök bocsánatára...

De megjövendölte ezt már a próféta több, mint hét évszázad kódén át: «Ő pedig megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megroncsoltatott bűneinkért», mert a mi gonoszságainkat ő hordozta s bűneinket ő viselte. (Iz. 53, 5 és 11—12.) S a mai szent lecke is megemlékezik Krisztus Vérenek végtelen értékű áldozatáról, mely a végtelen Fölség megbántását, a bünt eltörölte s lelkünket megtisztította, megmosta, megváltotta tőle. Azért csendül fel az Introitusban a mennyei kórus ujjongó zsoltára, amint azt a patmoszi próféta apokaliptikus vízióiban hallotta: «Megváltottál minket, Uram, önvéréddel... (Jel. 5, 9.)

Igy vezet el a mai liturgia vérvörös miseruhán és epistulán és gregorián korálison át a dogmatika egyik legmegrázóbb s legizgatóbb fejezetéhez: a Megváltás komor és fölséges misztériumához: a Szótériológiához.

Mennyire fölmagasztalhatja a keresztény embert az a tudat, az a szédületes valóság, hogy őerte, az ő szerelméért, az ő nyomorúságos, hasznontalan, bűnös lelkéért testesült meg az Atya Egyszülöttje! Őt kereste szomjasan Palesztina poros és forró útjain, midőn Isten Országáa evangéliumát hirdette, s őerte szenvedett s halt meg a Kereszten. Saját isteni Vérelével mosta tisztára büntől mocskos lelkét s szerezte meg halálával az örök életet számára. Dilexit me et tradidit semetipsum pro me — suttozja ujjongó megdöbbenéssel tarzusi Pál. — Szeretett engem s odaadta magát értem! Vitam et sanguinem — életét s vérét adta értem! Az én bűneimért!

Nem kiáltjuk-e mi is boldogan a nagy-szombati Exsultet diadal-énekével: O felix culpa! Ó szerencsés vétek! Mely ilyen Megváltót érdemelt! Ime, hogy fölmagasztalta Isten az embert! Testvérevé tette Fiát s fiává fogadta hasznontalan szolgáját. Az isteni harag fiaiból így lettünk az isteni szeretet fiai Annak szentséges Vére által, Akinek ma ünnepét üljük. A mi Ábelünk vére, kit a mi bűneink öltek meg, fölkiáltott az égbe. De nem bosszúért. Hanem irgalomért. Azért imádkozzuk buzgón ma a Secreta imádságban: «Add meg, kérünk, hogy ez isteni misztériumban az Új-szövetség közbenjárójához, Jézushoz léphessünk és oltáron, seregek Ura, megújíthassuk ennek az Ábel vére-nél jobban szóló vérnek hullását. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.»

Fráter Jácint

Isten embere

(Emlékezés Prohászka Ottokárra.)

Prohászka nem halt meg, Prohászka él s óriás alakja napról-napra növekszik... A fehér barát is ujjongó örömmel köszönti azt az országos mozgalmat, mely a Nagy Püspök székvárosából, Székesfehérvárból indult ki hódító útjára a magyar szívek felé. Nem felejtjük azokat a himnikus sorokat, melyeket Soliloquiáiban a pálosokról, a pálosok Szent Hegyéről, Pilisről, a pálos szellemről írt... Lelkesen csatlakozunk hát ehhez a mozgalomhoz, mely az ő szenttéavatását tűzte ki legfőbb célul. Az ő kultuszát kívánják szolgálni ezek a sorok is. (A szerk.)

Élete nyitott könyv volt.

1858 okt. 10-én született Nyitrán. Édesapja Prohászka Domonkos, édesanyja Filberger Anna. A kis Ottokár Rudolfnak még két testvére volt. Elemi iskoláit Rózsahegyen és Losoncon járta. Losoncon járult az első szentáldozáshoz is. Gimnáziumi tanulmányait a nyitrai piaristáknál kezdte. E korból említik, hogy igen szeretett testvéreivel misét és áldást «játszani». Az V. és VI. osztályokat a kalocsai jezsuita gimnáziumban végezte. A VII. és VIII. osztályokat már mint esztergomi kispap járta. A fényesen letett érettségi után Simor hercegprimás Rómába küldte, ahol hét éven át gazdagította tudását, csiszolta lelkét. XIII. Leó pápa egy alkalommal tréfásan «Burasca»-nak nevezte Prohászkat. Burasca: tisztító vihart jelent. Valóban az lett itthon, a füledt magyar életben.

1881 Mindszentek napján szentelték pappá Rómában, egy évre rá teológiai doktor. Hazajövet Esztergom-belvárosi káplán, nemsokára teológiai tanár, majd lelkiigazgató lett az esztergomi szemináriumban. Ez időben készülnek első

munkái, melyek országos hírűvé tették nevét. Így az Isten és a világ, A keresztény bűnbánat és bűnbocsánat, A föld és az ég s a Diadalmos világnézet... Közben megvalósítja papnevelési reformját. Közben szívesen gyóntatott, prédikált plébánia-templomokban is és látogatott kórházakat, szegényházakat, fegyházakat, amennyire csak ideje engedte. Esztergomban történt, hogy szánalomból téli kabátját adta egy kocsit húzó, fagyoskodó asztalos inasra.

1904-ben egyetemi tanár lett a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem hittudományi karán. Ebben az időben tűzte maga elé célul, hogy az egész ország népét fölrázza. Ekkor kezdte meg lelkigyakorlatos munkásságát.

1905-ben Székesfehérvár püspöke lett. X. Pius pápa szentelte püspökké december 24-én a Sixtina kápolnában gróf Zichy Gyulával és sipeki Balázs Lajossal együtt. Sohasem szerette az ünneplést, az egyszerűség embere volt. Székesfehérvárra is két nappal előbb érkezett, hogy kikerülje a díszes fogadtatást. Amikor esernyőjével és imakönyvével a kezében, gyalog megérkezett a püspöki palotába, a kapus nem ismervén föl az új püspököt, így szólt hozzá: Nincsenek az irodában az urak! Prohászka mosolyogva nézett rá: Nem baj...

Első főpásztori beszédében így mutatkozott be, élete programját ismertetve: «Dolgozni jöttem, dolgozni akarok a züllésnek indult magyar nép megmentésének nagy napszámában, a kor bágyadtságától beteg lelkeknek meggyógyításán, a szenvedélyek lázától elgyötört bűnösök megtérítésén. Mindezt Jézus nevében, Jézus erejével». — Püspöki címere: egy turulmadár, amint keresztrel a csőrében, kiterjesztett szárnyakkal végigröpül a hármashalom országán és alatta ez a jelmondat: «Dum spiro, spero!» — «Amíg élek, remélek!» Hogy püspök lett, még több munkája akadt. Agya folyton a legnagyobb problémák: a hit, a tudomány és az élet nagy kérdései megoldásának feszült. Voltak napok, amikor két-három beszédet is mondott és öt-hat cikke jelent meg az ujságokban és folyóiratokban. Mint püspök is mindenkinek alkalmat adott, hogy beszélhessen; akiknek pedig nem állt módjukban személyesen fölkeresni őt, buzdította, hogy levélben forduljanak hozzá ügyeikkel, amikre azután ő mindig válaszolt is. Így érthető, hogy kb. 15.000 levél maradt fenn Prohászkatól. Teológus kora óta állandó érdeklődéssel kísérte a szociális kérdést és a nép nyomora mély együttérzésre és rajta való segítségre indította őt. Szegénység-szeretetére vet fényt a következő eset életéből: «Hermelin palástartal vonult a székesegyházba az egyik ünnepen. Térdet hajtott és én észrevettem — írja egyik papja —, hogy lábán a cipőtálp tatógat. Az aranyszívű jó atya jó cipőjét odaadta valamelyik szegénynek és a nagy jótevő most ott térdelt hermelinpalástartal a vállán és lyukas cipővel a lábán». (Hajós József: Végtelen felé, 316. l.) Csodálatos az a szent egyszerűség, melyben a nagy Prohászka élt, hogy minél több jusson Budapest, Székesfehérvár, de az egész ország szegényeinek!

1911 júniusában ezt írta Prohászka naplójába: «Késerves hónap! 11-én kézhez vettem

egy kis nyomtatványt, nem tudom, ki küldte, alighanem a nuncius. Kinyitom, hát mintha derült kék égből a villám csapott volna belém, olvasom, hogy indexre kerültem». Emberemlékezet óta éppen Prohászka az első magyar író, aki indexre került. Fájt Prohászkanak, hogy ez megtörténhetett, de habozás nélkül őszintén alávetette magát Róma ítéletének.

1914-ben kiütött a világháború. Sietett vigasztalni, sietett Isten segítségéért imádkozni, de sietett segíteni is a háború okozta szerencsétleneken. Szétosztotta a hadirokkantak között saját földjét, a hadiárvak számára meg Pomázon alapított egy szép kastély megvásárlásával meleg otthont. Harcolt mindenkivel, aki a keresztény Magyarország ellen dolgozott és együtt fáradt mindazzal, aki becsületes volt. A forradalom után jött a kommunizmus. Amikor jóakarói menekülésre biztatták azzal a megokolással, hogy a terroristák bármikor kivégezhetik, szemrebbenés nélkül, vértanui nyugodtsággal, csak ennyit mondott: Kész vagyok! S mindvégig Székesfehérvárt maradt. — A háború végeztével a nemzet akkori vezetői mind Prohászkatól kértek tanácsot. Képviselőseget vállalt a nemzetgyűlésen, hogy a háború pusztításai után elgyöngült nemzet fölemelésén dolgozzék. Továbbra is prédikált az Egyetemi templomban Budapesten, de járni kezdte az országot is. Felkereste a nagyobb városokat, volt Szegeden, Aradon, Szabadkán, Baján, Nagyváradon, Kolozsvárt, Pécsen, Pápán, Veszprémben, Zalaegerszegen stb., de nem feledkezett meg a kis falvakról, búcsújáróhelyekről sem. Joggal mondhatta munkásságáról Mihályffy Ákos: «Egymaga akkora missziós munkát végzett, mint egész szerzetes rendek».

1927 március 28-án Pécsről Budapestre utazott, hogy konferenciát adjon férfiak számára az Egyetemi templomban. Április elsején kissé gyengének érezte magát, de azért este fél 7-kor fölment a szószékre. Az Egyetemi templom jószokkival, tanárokkal, hivatalnokokkal, egyetemi tanárokkal és hallgatókkal, villamoskalauzokkal és katonatisztekkel, orvosokkal, bírakkal stb. van tele. Kissé bágyadt kezdet után nemsokára belelendült témájába és vitte magával hallgatóságát. Az akaratról beszélt. «Az akarat — mondotta — a jó Isten adománya és ezzel kell győznünk a rossz felett. A mai idők olyanok, mintha valaki arra tökélné el magát, hogy a Lánchíd tartóvasait reszelje át. Sok a rozsdaság, de mégis ki kell tartanunk, mert nemcsak rozsdaság van a világon, hanem vas is, akaratunk acélgerendái, amelyekre kell, hogy biztosan járjunk.» Itt lett rosszul, jobboldali agyvérzés érte, de emberfeletti ereje, lángoló szelleme küzdött az agyát elöntő vérrel, mint az újkor vértanúja, Krisztus hős katonája és tovább beszélt: «Önök, hallgatóim, nem csinálhatnak új kódexet, kegyetek nem kodifikátorok, egy kódex van csupán: az evangélium. Ezt Krisztus mondja, én nem kritizálhatom Őt, én talán kioltanám a poklot...» Nem bírta tovább... «Befejezem», suttogta. Majd egy percre kiegyenesedett, a régi, hatalmas Prohászka volt megint: «Megáldalak titeket...» — mondotta —, mire az egész templom mint

egy ember roskadt térdre. Úgy kellett leemelni szinte már élettelen testét a szószékről, diadalmas harcainak színhelyéről.

1927 ápr. 2-án, virágvasárnap előtti szombaton d. u. 1 óra 45 perckor halt meg a Központi Szeminárium, hajdan pálos kolostor egyik szobájában. Utolsó szavai ezek voltak: «Ime az Isten Báránya, Ki elveszi a világ bűneit...» Végrendeletének utolsó szavai: «Örömmel halok meg, mert így Krisztushoz mehetek és remélem, hogy dicsőséges arcába nézhetek. Ezt kiáltom híveim felé is! Úgy éljete, hogy nagy reményességben halhassatok meg! Lelkemet Istennek ajánlom és kérem Őt, hogy üdvözítse szent Fia vérének erejében. Amen».

Gyönyörű halála, melyhez a hívást az Oltáriszentségre tapadó szemmel fogadta, Illés próféta elragadtatásához volt hasonló. Holttestét az Egyetemi templomban ravatalozták föl. Emberek ezrei keresték fel, hogy elbúcsúzzanak tőle, hogy imakönyveiket, rózsafüzéereiket érinthessék hozzá... És az egész országban arról beszéltek, egy szent halt meg Prohászkaival! Székesfehérvári sírjánál a feltűnő imameghallgatások egyre sokasodnak!

Valóban úgy van, mondotta valaki, amint egy kortársa írta Prohászkaról: Akkor értik meg őt teljesen, amikor kriptája márványfedelén az első repedések mutatkoznak. «Ottokár püspök életében sok kritikát provokált, de most igazolja őt a halál. Most érezzük csak, mennyire igaza volt a «Diadalmas világnézet» hithirdetőjének... Ma már nem kritizálják, hanem ellenkezőleg, mindenki reá hivatkozik». (Shvoy Lajos székesfehérvári püspök.) Igen, nem lehet a magyart eleget emlékeztetni arra, hogy volt egy Prohászka, idegen vérből, mégis lelke által vér az ő véreből, akinek áldott vízióban megnyílt a magyar sors és a magyar feladat és a magyar föld, és aki megnyitotta a mi szemünket is... (Schütz Antal egyetemi tanár.) *Romvári Illés*

Alexovics Vazul¹ O. S. P.:

Nagyboldogasszony

Ha azt mondom, hogy Mária a magyar nemzetnek tulajdon édesanyja..., a többi keresztény népek talán megtámadnak.

Micsoda? fogják mondani, micsoda? A magyarok Máriának kiváltképen való népe? Hát mi mik vagyunk? Nemde Mária az anyaszentegyháznak közös édesanyja? Nemde Mária mindnyájunknak királynéasszonya? Nemde Mária az egész kereszténységnek közös pártfogója? Nem tiszteljük mi Máriát úgy, mint a magyarok? Vagy talán Máriánál személyválogatás vagy? ... Ki meri tehát... a ma-

¹ Kétszáz éve született (1742-ben) Egerben Alexovics Vazul konvertita, pálos szerzetes, teológiai tanár, aki a budapesti egyetemi (régii pálos) templom első s a XVIII. század egyik legjobb magyar szónoka volt. 1796 április 2-án halt meg. Az ifjúság három hónapon át gyászolta. Egy szemelvényt közlünk ízes, ma is friss prédikációiból. (A szerk.)

gyar nemzetet Mária kiváltképen való népének mondani? ...

Igaz az, hogy Mária minden keresztény hívőnek anyja. Igaz az, hogy Mária irgalmas szeméit minden keresztény nemzetre fordítja. Igaz az, hogy Máriának nemcsak a magyar a tisztelője; a francia, a spanyol, az olasz, a belga, a lengyel is tiszteli. Mindazonáltal csak a magyar érdemelte meg, hogy kiváltképen való népe mondatassék Máriának. A magyarban látott valamit Mária, amit egyebekben nem tapasztalt. A ma-

Lu Hung-nien: Nagyboldogasszony

gyar nemzet Máriát örökös Nagyasszonyának választotta. A magyar nemzet országát és koronáját Máriának végrendelet szerint hagyta. A magyar nemzet első királyának utolsó rendelkezéséből azt kiáltotta: Uralkodjál rajtunk te. (Bir. 8, 22.) Melyik egyéb nemzet cselekedte ezt? Melyik egyéb ország Mária öröksége? Csak a magyar választotta Máriát örökös Nagyasszonyának. Azért Mária is csak a magyar nemzetet választotta kiváltságos népének. Téged választott, hogy kiválólag népe légy minden nemzetek közül. (Deut. 14, 2.)

És ez az, szerelmesim, amit vigasztalástokra ma bővebben akarok megmagyarázni. Nemes hazánk, édes nemzetünk elejétől fogva Máriát Nagyasszonyának választotta. Viszont Mária nemes hazánkat, édes nemzetünket elejétől fogva kiváltságos népének fogadta.

I. Azt mondom, hogy édes nemzetünk Máriát elejétől fogva örökös Nagyasszonyának választotta s ezért mindenkor különös tisztelettel illette. Ezt hogy nyilván megmutassam, országunk alapítóját, első apostoli koronás fejedelmünket, dicsőséges Szent István királyt hozom elő.

Ez a fejedelem halála órájához közelítvén és amint Bonfinius írja, örökösét maga után nem hagyhatván, a mai napon, azaz Nagyasszony napján, sűrű könnyhullatások között, kezeit, szeméit az égnek emelvén, az egyházi és világi főrendek előtt, Magyarországot, ennek koronáját, királyi pálcáját a Boldogságos Szűznek hagyta örökségül...

Látjátok, szerelmesim, hogy Mária öröksége a mi nemzetünk. Látjátok, szerelmesim, hogy az ország alapítója országostól eladott bennünket és Mária hatalma alá örökösített. Látjátok, szerelmesim, hogy Mária a magyaroknak Nagyasszonya, annak a kéznek végrendeleti írásából, amelyet Isten csodákkal megdicsőített, melyet a halál mind e mai napig porrá nem tehetett.

Ezt hordozván szeme előtt drága nemzetünk, mindenkor azon emberkedett, azon magyarkodott, hogy a Boldogasszony tiszteletében minden egyéb nemzetet megelőzzön. Úgy hogy Magyarország emiatt is az egész világon Mária országának nevezetik.

Mennyire emelkedett Szent István, első apostoli királyunk, a Máriához való égő szeretetben és ájtatos tiszteletben, ki fejthetné meg? A Boldogasszonyhoz mindennap, földre leterülvén, nagy buzgósággal könyörgött. A Boldogasszony tiszteletére széjjel az egész országban igen sok templom építtetett. A Boldogasszony nevére két gazdag érsekséget állított fel. Ő rendelte, hogy Mária mennybevétele napját Nagyboldogasszony napjának nevezzük és országos hűséggel, sereges gyülekezettel megtiszteljük. Ő mondotta, hogy nagyobb becsület okáért senki Máriát nevezni ne merje, hanem csak Nagyasszonyunknak mondja. Ha mégis valaki nevét említené, akik hallják, fejüket, térdüket meghajtsák. Ő rendelte, hogy a zászlókról a saskeselyű letörültesse és helyébe Mária képe tétessék; hogy a magyar nemzet, mely eddig a saskeselyű alatt a kereszténységen Isten ostora volt, már ezután Mária vezérlése alatt a kereszténységnek oltalmazó erős bástyája legyen. Hamarabb kifogynék az időből, mintsem a beszédből, ha csak futva akarnék is emlékezni azokról, amikkel Szent István Mária tiszteletét a magyarok szívében éjjel-nappal felgyújtani s örökösíteni akarta.

Első Géza Vácon, Szent László Nagyváradon, IV. Béla Esztergomban, I. Lajos Máriavölgyben, Mária-nosztrán, Nagy Mária-cellben, Mátyás király Budán, más királyaink és nemzetünk színei oly számos, nagy költségű templomokat, oltárokat emeltek a Boldogasszony tiszteletére, hogy ötszáz esztendeig nem volt város és falu, ahol Máriának templomát vagy oltárát nem találtad volna. Ha ellenség érte, ha éhség terhelte, ha döghalál emésztette, ha más baj vagy nyomorúság szorongatta nemzetünket: ezekbe futottak ős eleink, ezekben imádkoztak, ezekben sirtak-ríttak, Isten után Máriában bíztak,

hozzá folyamodtak. Templomokban, oltárokon, palotákban, fegyveren, zászlókon, pénzen, nemezebb eszközökön nem láttál egyebet, mint Mária képét.

Szent László király írta be hazánk törvényébe, hogy Mária tisztulásának, mennybevitelének, születésének napjai Magyarországon sátoros ünnepek legyenek. Ő rendelte, hogy Mária Magyarország Patronájának neveztesse. Ő kezdte először a magyar aranyra szűz Máriát képét veretni ily körülírással: Patrona Hungariae, Magyarország patronája. Ütközetnek készülvén, szűz Mária olvasóját karjára, kardjára fűzte. Rövid szóval: Mária égő szeretetében és tiszteletében Szent László annyira ment, hogy Mária-Királynak hivatott. II. Endre királyunk alatt kezdte a magyar nép háromszor napjában, hajnalban, délben, estve a harangszóra Máriát üdvözölni. I. Lajos király szűz Mária képét mindenkor nyakában viselte. Mátyás király pajzsára ezen szókat iratta: Szentséges Szűz Mária, esedezzel Mátyás királyért! Összes régi királyaink Székesfehérvárt Mária templomába temetkeztek; mintha fáradt testüknek pora, hamva másutt nyugodalmat sem találhatna, hanem csak Mária lábai alatt.

Mit mondjak már a mi édes őseinkről? Mária ünnepeit gyónással, áldozással, búcsújárással tisztelték. Mária tiszteletére rabokat váltottak, koldusokat tápláltak. A Mária nevére felszentelt kápolnákat, oltárokat csinosították, látogatták, süvegüket levették, fejet, térdet hajtottak. A szombatot és Mária sátoros ünnepei előtt való napokat szorosan, többnyire vizen és száraz kenyéren megbőjtölték. A kapa nyelére, az eke szarvára, a kard markolatára az olvasót fűzték. Ütközethez kezdvén háromszor fennszóval Máriát kiáltottak. Nem hívták egyébként magukat, mint Boldogasszony katonáinak. A többi hadi zászlók között nagyobb és drágább a szűz Mária zászlaja volt. Ezt mindenkor az ország bírása vitte; amidőn egyfelől kezébe vette, másfelől csizmájáról sarkantyúját lehúzták, hogy ne a szaladásra, hanem a győzelemre gondoljon. Szóval: Máriáért vérüket ontották vitézeink és ezzel bebizonyították, hogy Mária a magyarok Nagyasszonya. Ily ájtatos tisztelői voltak Máriának régi királyaink. Ily buzgón szolgáltak Nagyasszonyunknak édes őseink. Ily szentül igyekezett eleget tenni Szent István végrendeletének ötszáz esztendőn keresztül egész nemzetünk.

Most már, szerelmesim, így okoskodjunk. A magyar hazát Mária tiszteletére az kötelezte, aki azt alapította. Az hagyta végrendeletében Máriának országunkat, nemzetünket, aki országunk, nemzetünk apostola volt. Az tette Mária kezébe a magyar koronát, aki azt a zálogot nyerte. Az a kéz írta Máriát Nagyasszonyunknak, amelyet Isten sok jellel és csodával megdicsőített. Lehet-e tehát nekünk e végrendeletet elfogyasztanunk? Nem lehet, édes magyarjaim. Él Szent István a mennyországban. Él szűz Mária a dicsőségben. A királyi ígéret szent és örökös ígéret. A végrendelet tehát most is fennáll. Mária tehát most is Magyarország Nagyasszonya. A magyar tehát most is Mária öröksége, Mária családja, Mária szolgálja.

Ugye, édes nemzetem, a fiú tiszteli atyját és a szolgálja az ő urát (Malak. 1, 6.), asszonyát. Ha Mária fiai vagyunk, hol az ő szeretete? Ha Mária családja vagyunk, hol az ő becsülete? Ha Mária szolgálói vagyunk, hol az ő tisztelete? Követjük-e mi nyomdokait régi eleinknek? Teljesítjük-e mi utolsó akaratát első apostoli királyunknak? Hol vagyon a régi magyarok nyelve, kiknek ajkai Jézus, Máriánál egyebet nem tudtak? Ma ezek helyébe csúszott és országot az adta-teremtette... Hol vagyon a régi magyarok buzgósága, akik vérükkel is pecsételtek, hogy Mária a magyarok Nagyasszonya? Ma e helyett Bál istennek áldozunk. Vénusz istenasszonynak szolgálunk. Hol vagyon a régi magyarok tökéletessége, akiknek az volt főmunkájuk, hogy Máriát dicsőítsék, magasztalják? Ma semmibe se vesszük Mária nevét, csúfoljuk, kacagjuk tiszteletét.

Hányan járulnak ma a szent gyónáshoz Mária ünnepein? Hány lámpa ég most Mária képei előtt? Hány zsebben vagy tarsolyban találkozik most az olvasó? Ki köt mostanság vagy egy koszorút is Mária fejére? Ki előzi meg mostanság nyolc napi böjttel Mária sátoros ünnepeit? Ki gyűjti mostanság össze házi cselédjeit a litániákra vagy az olvasóra minden szombaton? Ki hagyja el mostanság a sétálást, álmodást Mária kedvéért? Ki bocsátja magát mostanság örök szüzességre Máriához való tiszteletből?

Voltak édes hazánkban, voltak Széchenyi Györgyök, akik amit Isten kezéből vettek, azt az Istennek és szűz Máriának kimerithetetlen bőséggel visszaadták. Most a pompára, a kártyára kell a pénz; Mária nevében alig nyújtunk egy garaskát a koldusnak. Voltak édes hazánkban, voltak Eszterházy Pálok, akik Dunán innen s Dunán túl összegyűjtött ezrekkel Nagy Máriacell felé kereszteteket emeltek Nagyasszony napjára. Most a színházakba, a mulatózó helyekre, a kertekbe sietünk; a közellévő, a városunkban álló Mária-oltárokat nem látogatjuk. Voltak édes hazánkban, voltak Losonczy Istvánok, akik Mária hét ünnepe előtt még a táborban is böjtöt tartottak. Voltak országnagyjaink, akik a város közepén hintójukból kiszállottak, hogy Mária képe előtt térdet hajtsanak. Most magunkat a hústól még szombaton sem tartóztatjuk; Mária képe előtt süveget sem emelünk. Ah szerelmesim! mire jutottunk? Hogy... elváltozott a legjobb szín! (Jer. sir. 4, 1.)

Magyar ember! Atyjának halála előtt való szavára, intésére, végrendeletére valakit emlékeztetni, nagy zabola, nagy ösztön az elvetemedt fiúnak, hogy az igazság útjára térjen. Tekints, ó magyar nemzet! a te szövetségedre. (73. zsolt. 20.) Édes atyád, Szent István, halála óráján azt hagyta, hogy Máriát buzgón tiszteld. Édes atyád, Szent István, halála óráján arra intett, hogy bizodalmodat Isten után Máriában helyezzed. Édes atyád, Szent István, halála óráján azt parancsolta, hogy Máriát mint Nagyasszonyodat, igazán, híven szolgáljad. Tekints, ó magyar nemzet! a te szövetségedre és ha István király maradéka, vére vagy, István király nyomdokát kövesd, István király rendelkezését tartsd meg. Ha magyar akarsz lenni, vagy

szeresd Máriát, vagy ha Nagyasszonyodat szeretni nem akarsz, ne mondd magad magyarnak. (Frivaldszky.)

II. Ám nemes hazánk, édes nemzetünk Máriát elejétől fogva Nagyasszonyának választotta. De viszont Mária édes nemzetünket elejétől fogva kiváltságos népének fogadta. Ezt hogy rövidesen megmutassam — mert az idő nem engedi, hogy erről sokat szóljak —, ezt a kötelességet állítom. Ha Mária a magyar nemzetet elejétől fogva különös jótéteményekkel gazdagította; ha Mária nemzetünknek mindenkor kiváltképen való kegyességgel gondját viselte; bizonytal nem lehet kétség benne, hogy Mária nemzetünket kiváltságos népének fogadta. De úgy vagyon; Mária a magyar nemzetet elejétől fogva különös jótéteményekkel gazdagította. Mária nemzetünknek mindenkor kiváltképen való kegyességgel gondját viselte. Ússük csak fel Magyarország történetét s feltaláljuk, hogy igazat mondok.

Midőn Gejza, Szent István atyja, a keresztény hitre való megtérésről gondolkodnék, éjszakának idején megjelent neki nagy fényességben a Boldogságos Szűz, erre bátorította és nagyon biztatta, hogy ne átallja magát nyilván kereszténynek vallani; azért a magyarok nem másnak, hanem egyedül csak Máriának köszönik megtérésüket. Ezt nemcsak a pápisták írják, hanem a protestánsok is, Hauer, Smajzel és egyebek.

Midőn Konrád császár Szent István s a magyarok ellen roppant sereget küldött s nagy hadi készüllettel már az ország határait érte, Szent István király Máriához folyamodott, imígyen imádkozván: Ha megengeded, földnek Királynéja, hogy az ellenség a te részedet és örökségedet elpusztítsa és az új keresztény palántát lábaival elgázolja: ne tulajdonítsd azt az én tétlenségemnek, hanem a te akaratod rendelkezésének. Imája után felkelvén kardot kötött; és íme másnap ismeretlen küldönc érkezett a német táborba oly parancsolattal, hogy Németországba sietve visszatérjenek. Így Konrád császár csoda által kényszerített arra, hogy a magyar nemzetel örökös békeséget kössön. Ezt a híres Carthuitius írja.

I. Lajos király idejében temérdek sokaságú tatárok támadták meg országunkat. Az idő szoros volta miatt a király csak húszezer magyarral szállhatott elbük. Meglátván Lajos vezérei a pogányok sokaságát, felette megfélemlettek s kérték a királyt, hogy menjen el az ellenség elől. Lajos másnapra hagyta a feleletet. Azalatt beesteledvén, sátorába ment, Mária képét, melyet mindenkor nyakán visel vala, letette, térdre-esett s imádkozott, hogy ha valaha, most esedezzék szent Fia előtt a magyarokért. Imádságát végezvén, felkelt, a képet megcsókolta, az asztalra tette, lefeküdt, elaludt. Álmában megjelent neki Boldogasszonyunk, vigasztalta, bátorította, győzedelmet ígért; és hogy a dolog szerencsés kimeneteléről ne kételkedjék, a Boldogasszony az asztalhoz ment és képét, melyet Lajos estve ott hagyott, onnan elvette, a király mellére tette s azzal eltünt.

Lajos hajnalban felébredvén, nagyon örült a látásnak; mellére tapintott s ott találta szűz Mária képét. Felkele tehát fekvő helyéről és vezéreinek, kapitányainak, vitézeinek elbeszélé, amit látott; lóra üle, megereszteté a Boldogasszony zászlaját, dobát üttete, trombitát fuvata, Jézus Máriát kiálta s a pogányságra rohant. S mi történt? Mint a tűz a pozdorját megemészti, úgy emésztette meg a pogány tatárokat ennek a magyar Gedeonnak Isten és Mária nevében győzedelmeskedő fegyvere.

Hogy ily nevezetes dolog örök emlékezetben maradjon, Lajos király egész táborával Styriába, Nagy-cellbe sietett; ott az Istennek és az ő szent Anyjának a győzedelemért hálákat adott, az említett csodálatos képecskét ott hagyta, melyet mai nap is Lajos képének neveznek; sarkantyúit, kardját és királyi palástját a nagy-cellai Mária-képre aggatta; ezenfelül azt a nagy templomot, mely most is fennáll, akkor építtette a Boldogságos Szűz tiszteletére. Így írják ezt közönségesen a magyar történetírók.

Mit szóljak Máriának nemzetünkhöz való egyéb különös jótéteményeiről? Ki hajtotta ki országunkból azt az ötszázezer tatárt IV. Béla alatt, akik egész esztendeig égették, pusztították édes hazánkat? Ki hajtotta ki ezeket? Mária, Magyarország Pátrónája. Ki segítette Mátyás királyt arra, hogy egyszerre három helyen két császárt és egy királyt megvert, akik országunkat megtámadták, vitták, rabolták? Ki segítette őt erre? Mária, Magyarország Pátrónája. Ki emelte hajdan országunkat oly szerencsés állapotra, hogy a boldogságnak szinte legfőbb tetejét érte és győzedelmeinek hírével egész Európát és Ázsiát betöltte? Ki emelte országunkat arra? Mária, Magyarország Pátrónája. A magyarok akkor még nyelveket nem tanultak. A bölcsessegnek költséges tudományában nem forogtak, ékesszólásban, jogtudomány, történelem, mennyiségtan mi állatok legyenek, nem hallották, nem tudták. De bezzeg hallották, tudták Máriát, mindezek helyett Mária volt az övék. Ez volt nekik kétséges dolgokban tanácsuk. Ez volt nekik szövetségekötésben és hadakozásban tanítójuk. Ez volt nekik követségekben szószólójuk, a hit dolgában lámpájuk, a törvények rendelkezésben igazgatójuk, háborúban körülkerítő kőfaluk, szerencse napján felhőoszlopuk. Őbenne vettünk iskolát, nevelő dajkát, vezért, haditörvényt, istápot, bástyát.

Igaz ugyan, szerelmesim, hogy országunk néha az Isten ostorát érezte és keményen sanyargattatott. Igaz ugyan, szerelmesim, hogy néha édes eleink rabságra adattak... Igaz ugyan, szerelmesim, hogy csak az egy Buda alatt, míg a pogány ellenség markából kiszabadulhatt, több mint százezer ember hullott el.

De mikor történtenek ezek? Mikor bocsátotta reánk Isten súlyos csapásait? Akkor, édes nemzetem, minek utána a magyar... Mária kezéből kivonta magát, Mária ellenségévé lett, Máriát megtagadta. Volt olyan szerencsétlen idő, nincs még háromszáz esztendeje, mikor a magyar azt kiáltotta: Mindegy, akár a mádi nyárfához imádkozzál, akár Máriához. Volt oly szerencsétlen idő, nincs még háromszáz eszten-

deje, mikor a magyar azt kiáltotta: Olyan asszony Mária, mint az én feleségem. Volt oly szerencsétlen idő, nincs még háromszáz esztendeje, mikor a magyar Mária tiszteletét bálványozásnak kiáltotta, Mária képeit mindenféle becstelenségekkel illette, Máriának szentelt edényekből arany patkókat, sarkantyúkat, forgókat csináltatott. Ekkor, ekkor látogatott meg bennünket az Isten. Ekkor vitettünk rabságba. Ekkor hanyattunk kard élére. Ezt nem én mondom, ó magyarok! ezt Béner mondja, Bzovius mondja, Taxonyi János mondja, minden írók mondják. Mihelyt a csapások között Mária palástja alá futottak; mihelyt az ostorok alatt Máriához folyamodtak; mihelyt Máriát buzgón tisztelni kezdtük: azonnal könnyebbitett választott népén, azonnal talpra állottunk, azonnal kezünkbe adta ellenségeink üstökét...

Mária csak akkor hagyja el a magyart, ha előbb a magyar elhagyja Máriát. Szűnjünk meg csak Mária tiszteletétől, kacagjuk ki az Őhozzá való ájtatosságot: s ne búsuljunk, mert koporsóba tesszük az országot. De míg Nagyasszonyunkat tiszteljük, míg neki híven szolgálunk, míg hozzá buzgó ájtatossággal leszünk: virágnai fog mindenkor hazánk, nemzetünk. Nyolcszáz esztendeje, hogy Mária kiváltképen való kegyességgel gondunkat viseli. Nyolcszáz esztendeje, hogy Mária bennünket különös jótéteményekkel gazdagít. Ezután is könnyörül rajtunk, csak buzgón tiszteljük. Mária cselédje vagyunk. Valamint nemzetünk őt Nagyasszonyának választotta, úgy ő nemzetünket kiváltságos népének fogadta. Téged választott, hogy kiválólag népe légy minden nemzetek közül. (Deut. 14, 2.)

Ehhez a választott Nagyasszonyunkhoz tehát teljes bizodalommal folyamodjunk, újítsuk meg hozzá köteles buzgóságunkat, ... boruljunk lábaihoz, kiáltunk az égből: Kegyes Nagyasszonyunk! ... Tekints, kérünk, főképen mai dicsőséged napján arra a nemzetre, amely a te szent nevedet kiváltképen segítségül hívja. Tekints arra a maroknyi népedre, melyet kedves szolgád, a mi első apostoli királyunk, palástod alá ajánlott...; Szent István szövetségéből a te örökséged vagyunk, a te sajátod vagyunk, a te szolgáid vagyunk. Ezt a szövetséget mi e mai napon megújítjuk, édes Asszonyunk! Isten után kegyelmes gyámolunknak választunk, egyetlenegy oszlopunknak ismerünk, legbátorosabb reménységünknek vallunk... Vigyázz tehát reánk a mennyekből, mint tulajdon örökségedre, mentül legjobb módon lehet. Amen.

György barát madárkái

Szürke, fojtogató köd burkolta homályba a világot. Sötét köd borult a lelkekre is. Az emberek megrettenve húzódtak meleg kuckójukba s vágyakozva tekintettek az ablakon keresztül a borús, téli tájra. Mintha az eljövendő tavaszt

keresték volna, mely vigaszt hoz megdermedt, bágyadt lelkükbe.

György barát mosolyogva igyekezett cellájába. Az ő lelkét sohasem borították sűrű ködök, nem törődött a zord idővel, mert Isten fényes napja világított derűs lényében... A pálos kolostorban csend honolt, a szerzetesek magános percei következtek. György barát behajtotta az ajtót s lepihent asztala mellé. A jégborította csúcsíves ablakot kegyetlenül verdeste az északi szél...

Mély elmélkedés után a szerzetes ájtatos, alázatos lélekkel borult imazsámolyára. Imád-ságos szavai felfelé törtek az ismeretlen magasságokba, ahol már nincsen köd, sötétség, ahol nem kell már küzdenie senkinek, ahol az örök fényesség világít mindenek fölött. S ahol az Úr fényes birodalmából a földreszállott Isten szent-séges Édesanyja mosolyog az élet zivataros, kegyetlen éjszakájában küzdő emberek könnyes arcába.

Hosszan foházkodott, azután felemelkedett imazsámolyáról és az ablakhoz lépett. A külső ablakpárkányon már vártak reá kicsiny vendégei.

Erdei madarak látogatták naponta a csendes cella ablakát. György barát kenyérmorzsát szórt eléjük, majd beengedte őket, hogy reszkető kis testük megmelegedjék. Szerzetes-társai ismerték madárkájait és nagy csodálkozással szemlélték, mily türelemmel és szeretettel ápolgatja, tanítgatja György barát az Úr szárnyas gyermekeit.

György atya maga köré gyűjtötte a madarakat, hogy ők is részesei lehessenek istenes életének, hogy lássák az Úr szolgájának cselekedeteit, hallják imáit, könyörgéseit. Évek óta nevelgette György atya a madárkákat s ők megértették a szerzetes minden szavát. Értelmesen, szeretettel pillantottak reá apró, csillogó szemükkel és szót is fogadtak néki. Ha azt mondta, repüljenek körös-körül a szűk cellában, engedelmeskedtek, ha arra kérte őket, szálljanak az asztal lapjára vagy az ablakpárkányra, kívánságát örömmel teljesítették s boldog csicsergéssel feleltek gazdájuk nyájas szavára. György barát madárkái csak a szeretetet, engedelmességet s a boldogságot ismerték.

Egy napon György atya így szólt szeretett állatkáihoz:

— Mondjátok utánam az Úr Jézus Krisztusnak és Szűz Máriának nevét, mert néktek is hirdetenetek kell örök dicsőségüket! Ha majd megtanultátok, hirdessétek árnyas ligetekben, sűrű erdőkben szent nevüket, tanítván többi társatokat, hogy ők is megtanulhassák s valamennyi madár az Úr dicsőségét énekelje...

*

György barát hosszú éveken keresztül nem taníthatta Isten jámbor madárkáját. Előjárói több rendtársával együtt missziós munkára küldték.

Az Anyaszentegyház nem választhatott volna jobb harcost, mint a fehérkámzás szent-

életű Csepellényi Györgyöt, aki fennen hirdette az örök igazságot, megmutatva a tévelygő embertestvéreknek az üdvözülés egyetlen útját. Van-e ennél szebb feladat? Lehet-e Istent méltóbban, szebb cselekedettel szolgálni, mint az Igazságot megmutatni azoknak az embertestvéreknek, akik még nem ismerték el, hogy csak egy út vezet lelkük üdvösségéhez.

György barát sokat dolgozott már életében, tudományban, hitszónoklásban igaz nagy érdemeket szerzett s tiszta, istenes életében megtalálta a boldogságot. De tudta, hogy amit eddig tett, nem elegendő. Amikor a nagy és súlyos feladat előtt állt, Isten kegyelméből kiválasztottnak érezte magát. Boldogsággal töltötte el, hogy megengedett néki, hogy az egyedül üdvözítő Anyaszentegyház bátor harcosa lehessen. S aki harcol, annak bátran kell viselnie minden nehézséget! A félelmet nem ismerheti s derűs lélekkel kell fogadnia a legnehezebb feladatot, a legsúlyosabb megpróbáltatást is, mert felmérhetetlen erőket kap az Úrtól az, aki Krisztus Egyházát szolgálja.

György atya tudta, hogy munkájára fel kell készülnie, tudta, hogy bátran, Krisztushoz méltóan kell szembenéznie az eretnekek félelmetes ellenállásával, ostromaik szörnyű csapásaival...

Erős, ezerszeresen megacélozott lélekre van szüksége annak, aki az Igazságért harcol!

S a Sátán nem maradt tétlen. Befurakodott az emberek lelkébe s hatalmas tömegeket uszított a szeretet bátor apostola ellen. Egyre többen lettek, akik nem hallgattak apostoli szavára, ellene fordultak, vesztét, halálát követelték. Az emberi gonoszság elleni harcában György barát erős lélekkel, Istenben vetett végtelen bizalommal tűrte a megaláztatásokat, arca mosolygós maradt a legszörnyűbb kínzások alatt is.

Amikor az eretnekek látták, hogy semmiképen sem tántoríthatják el céljától, semmiképen sem győzedelmeskedhetnek fölötte, vesztőhelyre hurcolták. S amikor a hőslélekű vértanu testét temetetlenül a mezők pázsitjára vetették, egyszerre szárnyak selymes suhogása hallatszott. Az erdő madarai szelid mesterükhöz szálltak, szárnyukkal sátrat vontak föléje, hogy megvédjék széltől, esőtől a meggyötört testet.

Pacsirta szállt az ég felé. Hirhozó volt az Isten nevét hirdető ezernyi madár nevében. Elénekelte fényességben röpködő társainak, hogy György barát, aki Isten szent szolgája volt a földön s akit az eretnekek megkínáltak és megöltek csak azért, mert az Igazságot hirdette, már nem szenved többé. Az Úr kegyelme örökös lelké fölött s bebocsátott a Mennyeknek országába... Dicsőség Istennek a magasságokban!

... György barát puha, selymes pázsiton pihen. Elgyötört teste fölött színes madársereg röpköd s az Úrnak dicsőségét zengi. «Jézus, Mária»... hangzik a madarak szentséges éneke s a megdicsőült vértanu boldogan mosolyog a magasságból hűséges, engedelmes, kicsiny tanítványaira.

Pilisi-Pariss Pál

A sziklatemplom varázsa

Irta: Lantos-Kiss Antal

Sokat tünődtem azon, mi vonz olyan ellenállhatatlan erővel a Szent Szűz sziklába vájt templomába, valahányszor a Gellért-téren járok. Talán az a magasba állított, a barlangtemplom fölé emelt kereszt, amely a világáros estéiben az üzleti élet és a mulatóhelyek reklámfényeivel versenyre kelve hirdeti a hit örök vigasztalását? Vagy pedig az ásító torkú barlang, amely nyári forróság idején enyhülést, a téli hidegben meleget tartogat az emberek számára? Mi az a varázsos erő, amely ennyire megfogja és imádságos percekre hívja a járókat?

Nem marad más magyarázat, mint hogy a *Sziklatemplomban valami olyant keres és talál az ember, ami legalább is a közelben másutt nem található.* A Kegyelemek Közvetítőjének, a sátánt tipró Asszonyának, a Bűnösök Menedékének és Szomorúak Vigasztalójának szentélye mellett senki sem mehet el közömbösen, aki rászorul a Szent Szűz közbenjárására, aki össze akarja tiportatni magában a sátánt, aki érzi bűnösségét és menedéket keres, aki ellankadt, megszorodott és vigasztalást szomjaz. A lelkeknek ezt a sokágú igényét, vigasztalás-keresését ott látni a sziklatemplomban térdelőkön; ez a lelki szomjúság, a tikkadt embereknek ez a csillapításra való rászorultsága izzik a barlang levegőjében.

De vonz a kibontakozás is a város mozgalmas életéből, a kikapcsolódás megszokott dolgainkból, amelynek lehetőségét ugyancsak kínálja a sziklatemplom. Már az út iránya is felfelé vezet: a füstös, autóbenzines utcák levegőjéből a magasba. *Benn a barlangtemplom ívei alatt szinte remetelakásban érzi magát az ember, ahol csend, bensőség, természetfölöttiség ömlik a lélek elé.* Csak ritkán hallatszik ide a villamosok robogása. A áhítat csendje lengi be ezt a szent helyet. Remete Szent Pál fehérruhás fiai osztják a megbocsátás kegyelmét a gyóntatószámolyoknál... Jöjjetek mindnyájan, kik fáradtak és terheltek vagytok... Ez a remeteségbe illő béke, nyugalom és csend egy-egy alkotórésze a sziklatemplom varázserejének, amely a főváros szívében percek alatt a természetfölöttiség és lelkiség magasságába lendíti az ide felkapaszkodó, vigasztalást kereső embereket.

Az ilyen imádságra hívó hely fokozottan

eszünkbe juttatja azt a katolikus tanítást, hogy a szentek sokat tehetnek értünk Istennél. Az Úr Jézus jelenlétét hirdető piros öröklámpa szentséglátogatásra hívja az imádkozókat a főoltár elé, valamint a Szent István-oltárhoz. De feltűnő sok ember széled el a sziklatemplom fülkéiben elhelyezett szobrok elé is. És ez az elszéledés jellemző világot vet az ájtatoskodók lelkiéletére.

Állandó a járás-kelés, a Máriás kegykép előtt. Rózsák, ciklámenek pirosanak a gyertyák fényében és jácintillat tölti be ezt a meghitt szentélyt. Az emberek áhítata fesztelenül nyilvánul meg itt. Ki az oltár lépcsőjére térdel, ki a padlózatra; mások az oldalpadon ülve imádkoznak. De testvérekké forrnak össze itt az ájtatoskodók abban a hitben, hogy Szűz Mária segít. Oly bizalomrahangelők azok a falba erősített márvány hálaltáblák! Mindegyik ékesen hirdeti adományozójának tapasztalatból leszűrt meggyőződését: *Én is szorongatott voltam, min te, — én is sírtam, mint te, — engem is idegtépő gondok emésztettek, — és nézd, minden megoldódott, Szűz Mária megsegített! Téged is megsegít, hiszen még nem lehetett hallani, hogy valakit magára hagyott volna, aki hozzá folyamodott!...*

Különös figyelmet érdemel, hogy a szentek szobrai közül milyen előszeretettel keresik fel a hívek *Szent Imre herceg szobrát.* Kemény térdeplőjű imazsámoly áll előtte, mintegy stílusosan alkalmazkodva a kőből faragott, acélos férfiaságot lehellő szobor kemény hatásához. Megfigyeltem, *a sziklatemplomban átmenő ifjak nem tudnak megállás nélkül elhaladni e szobor előtt.* A rejtett kis fényszóró megvilágítja a lilimos herceg magasba emelt, átszellemült arcát. Oly beszédes az a gesztus, amellyel ez a karddal övezett ifjú magához öleli a lélektisztaságot jelképező lilomot. Ezt a szobrot csak az tudja igazán megérteni és szeretni, aki maga is a lélek kemény harcait éli, s aki annyira össze akar forrni a tiszta étellel, mint amily szeretettel magához szorítja a lilomot ez az ihletett Szent Imre-szobor. Megfigyeltem, a multkor egy cserkészruhás fiú lépett ki a gyóntatószékből, egyenesen a Szent Imre-szobor elé térdelt. Tiszta volt a homloka és ünneplő a tekintete. Sokáig térdelt és elmélyülten imádkozott. Meglepett az is, hogy egyik napon egy kis szekfücsokrot találtam a szobor lábánál. Olyan valaki tehette oda, aki megértette ennek a szobornak néma prédikációját, aki a helyen fellelkesült az önmegtágadó élet követésére!

Megható áhítat ömlik el a szentkereszt ereklyéje előtt imádkozókon is. A napokban egy ifjú térdelt itt a számolyon, homlokát a hideg márványtáblához illesztette, amelyen ez olvasható: *Vedd fel keresztedet és kövess engem!* Mintha lázas homlokát akarta volna hűsíteni a márványlap hidegségével. Átszellemülten imádkozta a szentolvasót. Mellette a térdeplőn irattáskája feküdt. Ki tudja, milyen fontos esemény, tárgyalás vagy vizsga előtt menekült ide megnyugvásért és erőmerítésért. Arra gondoltam, vajjon szabad-e ennyire szemmel tartanom mások áhítatát. De nem tudtam szabadulni a látványtól, az imádságba merült ifjú felemelő hatásától.

Ime, itt mindenki megtalálja lelki igényének megfelelő csendes kis ájtatossági helyét, ahol jól kiimádkozhatja magát. És ezt az alkalmat, a jó imádkozás és az imában való felgyógyulás lehetőségét keresi mindenki, aki a Gellért-fürdő felől a hegyi úton a Szűzanya szentélyéhez felzarándokol. Meg is találja itt ezt a nagy kincset! Ezt onnan tudom, hogy megfigyeltem a járókelőket. Akik felfelé jöttek a városból, nemcsak az út emelkedése miatt, de nyilván a lelkük terhe vagy a gondjuk súlya alatt is meghajlottan és fáradtan jönnek. Akik pedig kijönnek a sziklatemplomból és lefelé indulnak, emelt fejjel, felgyógyultan, mint jobb és igazabb emberek távoznak, akiknek homlokán elsimult a gond mély barázdája, s akik most könnyebbnek és elviselhetőbbnek látják az életet, mint mikor a szentélybe benyitottak.

Szűzanyánk kedves sziklatemploma — de sokat köszönhet neked ez a földiekkel küzdő, de az égiekről lemondani nem akaró Budapest!

A budaszentlőrinci pálos kolostor ásatásai

Irta: Dr. Margittay Rikárd

A Buda szomszédságában épült középkori kolostorok közül úgy építészeti, mint történeti jelentőség tekintetében az első hely a szentlőrinci pálosok főmonostorát illette meg. A János- és Hárshegy közötti nyergen, kb. 350 m magasságban, a mai Budakeszi-út mentén, idillikus helyen állott a híres kolostor, melynek nyomai a volt Szép Juhászné vendéglő telkén ma is megvannak. A kolostort, mint ismeretes, az esztergomi születésű Lőrinc, a magyar Pálosrend negyedik generálisa alapította s építési idejét a XIV. század elejére teszik.

A konventnek jelentékeny szerepe volt nemcsak Buda, hanem Magyarország, sőt az egész Pálosrend történetében. Itt tartották rendszeresen Pünkösdkor a rend közgyűléseit s már a XIV. század közepén anyakolostora lett a pálosoknak, ahonnan a 60 magyarországi rendházon kívül a lengyel, német, spanyol és portugál kolostorokat is kormányozták, sőt a rend generálisait is állan-

Dr. Margittay R. felvétele

Dr. Margittay R. felvétele

dóan Budaszentlőrinc állította ki. Ezek közül köztudomásúan sok jeles író is kikerült, mint Gyöngyösi Gergely... A közeli hárshegyi barlangban húsz évet töltött remete módjára Báthory László, a Szentírásnak magyar fordításán dolgozva.

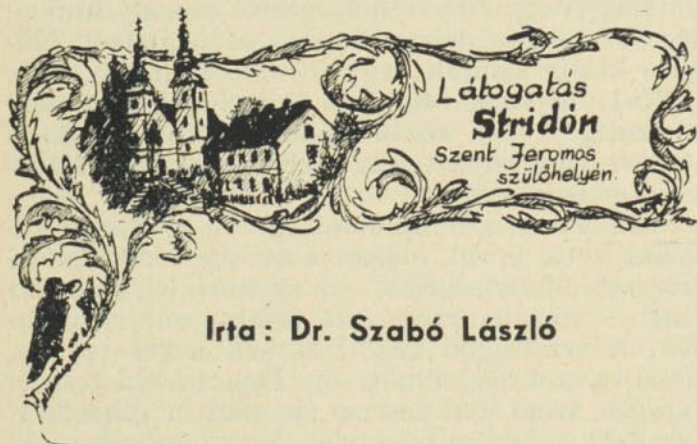
A kolostor Róbert Károly, Nagy Lajos királyaink s más főurak adományai folytán csakhamar nagy hírre és gazdagságra tett szert. Híre különösen azóta terjedt el, hogy Nagy Lajos király Remete Szent Pál testét, melyet addig Velencében őriztek, 1381-ben Budára hozatta s a hárshegyi egyházban helyeztette el nagy ünnepség keretében, melyen ő maga is megjelent. Mátyás király szintén kegyeiben részesítette a kolostort, melynek 1466-ban pallosjogot is adományozott. Nyéki közeli vadaskertjéből gyakran kereste fel a szerzeteseket, kiknek körében szívesen tartózkodott.

Akkoriban a templomot egy 75 m hosszú kolostor vette körül, melyet olasz mesterek építettek, belső helyiségeit — az egykorú leírások szerint — dúsan aranyozott falfaragások díszítették. A rendtagok között is sok neves építész, festő és szobrász akadt. Így Dénes nevű testvér faragta Szent Pál teteme számára a reliefekkel díszített márványkoporsót, Vince testvér építte át 1512-ben a szentélyt és kórust, János neves orgonakészítő, Antal pedig művészi fametsző, akitől az esztergomi primási gyűjteményben ma is meglévő, Boldog Margitot ábrázoló színes metszet származik. A kolostor gazdag felszereléséről egy 1543-ból megmaradt leltár ad számot, mely szerint ott többek között 49 kehely, 24 kereszt, 48 misemondó ruha, 12 dalmatika stb. volt található. A kolostort azonban nemcsak gazdagsága, hanem rendtagjainak buzgósága is kedveltette, úgyhogy általános tisztelet tárgya volt, a hívek nagy serege zarándokolt oda s tagjainak száma — Bonfinius történetíró szerint — 300-ra, sőt később 500-ra emelkedett.

A szerencsétlen mohácsi ütközet után a törökök felgyújtották a kolostort, tíz napon át tartott a tűz, 25 szerzetes lelte halálát a lángok között, többi része elmenekült és sikerült Remete Szent Pál ereklyéjét is Trencsén várába szállítania. A több mint 1000 forint értékű könyvtár azonban, sajnos, elégett. A kolostort még-

sem a törökök rombolták le, mert még 1540-ben is laktak benne szerzetesek, sőt a XVIII. századból való több leírás szerint «a magyarok ott állott Escuriáljának» még tekintélyes maradványai voltak láthatók s csak későbbben hordták széjjel köveit újabb épületek emelésére. Így a kolostor romjaiból épült fel a XIX. század elején a ferenchalmi Szent László-templom, a Szép Juhászné vendéglő, melyet már lebontottak, s számos közeli nyaraló.

Henszlmann Imre 1847-ben eszközölt ásatásai hatalmas méretű, bazilikás rendszerű, gótikus díszítésű templom maradványait tárták fel, néhány különböző korból származó jellegzetes kőfaragvány a Halászbástya lapidáriumába került. Utóbb a telek Légrády Ottó és Földiák Frigyes birtokába jutott, parkká alakították át, melyben csak néhány elszórt faragott kő jelezte a hajdan híres kolostor helyét. A telken álló jelenlegi kertészlak megvizsgálása azzal az eredménnyel járt, hogy annak méretei és beosztása a középkori ossáriumok (csontházak) beosztását mutatja. Újabbán Garády Sándor végzett ásatásokat az egykori templom és kolostor helyén, mely alkalommal Buda e leghíresebb és legnagyobb középkori kolostorának számos, még a föld alatt rejtőző rommaradványa került napvilágra. Képeink a Garády-féle ásatások egy-egy részletét ábrázolják.

Szent Jeromos nyugati egyházatyja, Muraköz szülöttje. Szülőhelyén, Stridón kéttornyú barokk-templom őrzi emlékét. Stridó 600—700 lakosú község, Csáktornyától északnyugatra, 19 km távolságra, közel a stájer határhoz, a muraközi hegység egyik szép hosszanti völgyében fekszik. Ha Csáktornyáról Stridóra kirándulást teszünk, utunk, amelyet mindenütt megszakíthatatlan élő ösvény szegélyez, gondozott gyümölcsös kertek és szőlők között vezet. A festői táj kárpótol a fáradságért. A hegyvidék szűk völgyei nagyobb településre alkalmatlanok, azért igazi községeket alig találunk. Egymástól nagy távolságra épült házakat kerületekre osztván, neveztek el falunak. Stridót még a rómaiak alapították. Nagy Konstantin alatt már püspöki székhely volt, de a gótok elpusztították. Szent Jeromos emiatt írásában panaszkodik. Ez volt Muraköz ősi székhelye. Régi vára, amelyet a Zrínyiek birtokoltak, nyomtalanul eltűnt, még köveit is szétszórták. Szép emeletes házaival, templomai-

val, egészen városias jellegűnek tűnik fel. Hasonló szépségű, romantikus és régibb községet nem találunk hazánkban. A község főterén magas fenyőfákkal fedett, meredek, kúpalakú magaslatra épült Szent Jeromos templomocskája, amely a magaslatnál valamivel alacsonyabb dombon épült, emeletes páloskolostorral van egybekötve. A néphagyomány szerint a maltert borral keverték az épület felépítéséhez. Már az ősidőkben kegyhelyként tisztelték. Cillei Frigyes 1446-ban alapította ezt a 21 lépés hosszú, 7 lépés széles művészi templomocskát, amelyet V. Márton pápa búcsúkkal halmozott el. Zrínyi Péter 1644-ben hivatalosan is átadta a pálosoknak, akik itt tiszszobás kolostort építettek. Selicsevics Mátyás bécsújhelyi pálos perjel személyesen járt Lipót királynál, hogy ezt az adományozást jóváhagyja. A szépen fejlődő kegyhelyet 1704-ben a kurucok kifosztották. II. József 1786-ban az összes magyarországi pálos kolostorokkal együtt eltörölte. Bár a Knezovits-család szerezte meg a kolostort és a család kihaltáig, 1923-ig birtokolta, jelenleg egy nyugalmazott világi pap tulajdona. A templom alatti téren levő Szent Jeromos kútjából a vizet a nép csodaerejűnek tartja, messze széthordja. A templom kupolás szentélyét művészi freskók díszítik. Az izléses főoltáron Szent Jeromos angyaloktól körülvevett megdicsőült alakja látható. A templom külső képe, amelynek homlokzatát Szent István és Szent László szobrai díszítik, ebben az idillikus környezetben festői látványt nyújt, hogy aki egyszer látta, sohasem tudja elfeledni.

A pomázi ásatásokról

Irta: Sashegyi Sándor

Abban a cikkemben, melyet «A fehér barát» (1941 szept.) volt szíves leközölni, előre vázoltam a látható történeti alapokat. Nyolchetes ásatásom a Holdvilág-árokban mindent igazolt.

Imrényi Szabó Imre felv.

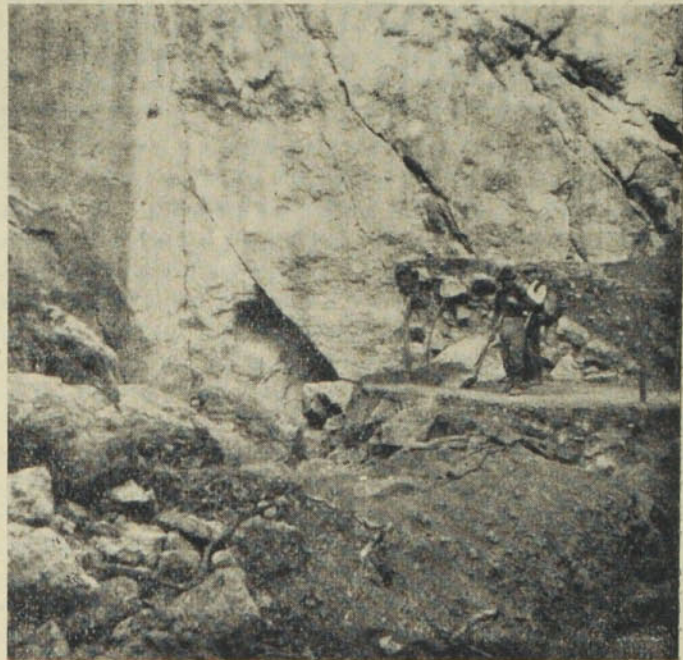
Az eddigi ásatások azt igazolták, hogy a honfoglalás korától fennállott nagy magyar pogány kultusz helyével s egyben temetkezési hellyel állunk szemben. A kételkedő és támadó régészek és történészek ma köpönyeget fordítva mentegetik magukat és hitelt adnak első kijelentésemnek. Az ország hivatott és nem-hivatott történészei a területet járják és csodálkozásuknak adnak kifejezést.

Az emberi sírnak helyét 12 m mélységből hatalmas sziklapakolás alatt találtam meg. Sajnos, kifosztott állapotban, melyet a XIII. században hajtottak végre. Ezt igazolja a bolygatótt részben fellelt kerámia-anyag. A sír a X. századi temetkezés. A porhüvelyek vizsgálata után elhangzott hivatalos jelentés szerint a csontváz a honfoglaló magyarság uralkodó rétegéhez tartozó (kisázsiai race-típus) 60 éves férfi csontváza. A csontváz felett egy szarvas, vagy ehhez hasonló állatnak a teljes csontváza volt elhelyezve, mint áldozati állat. A sír kőpakolása felett három helyen áldozati állatoknak testrészei voltak kövek közé pakolva. Nem kétséges ma már, hogy e helyütt temetkezési hely is volt. Tragikus azonban, hogy e nagy tisztességgel eltemetett halottak maradványait felforgatták, sőt kifosztották ismeretlen rablók s minden leletet elvittek, ami a személyi meghatározást így megnehezíti. Az eddig talált leletanyag, kevés vas, semmit sem mond. Így természetes, nem is keltett visszhangot a nagy feltárás, melyet eleinte senki sem tartott valószínűnek. A további vizsgálatok eredménye, hogy már nem kétséges, hogy főúri, esetleg vezéri sírról van szó, a személy meghatározására nézve azonban még nem alakult ki egyöntetű vélemény a szakemberek között. Az ásatást így folytatnunk kell! Reméljük, a közeljövőben Isten segítségével olyan tárgyi bizonyítékokhoz is juthatunk, melyek a kényes, de rendkívül érdekes kérdést is meg fogják világítani.

Előttem nem kétséges, hogy Árpád fejedelem porhüvelyét emeltük ki a sziklasírból. Meg vagyok győződve arról, hogy Anonymus adata nem csal. Az ásatások legnagyobbbrészt adatait igazolták.

Végtelenül örülök annak is, hogy a Pálosrend bölcsője a hármaskör alatt nem csupán egy erdei zugot foglalt le, hanem hazánk nagy történetének első periodusával, az Árpádokkal van összefüggésben. Az esztergomi kanonoknak, Özsébnak, a tatárjárás előtt már eltökélt szándéka volt, hogy a Pilisbe vonul. A tatárdúlás után azonban végre kellett hajtani előbbi elhatározását két oknál fogva: a) az elhagyott pogány kultusz helyek megszállása volt az első feladat. A tüzek látomását a pogány tűzkultusszal is kapcsolatba lehetne hozni...¹ b) A második ok pedig a világi papság gyengesége a pogány kunokkal és magyarokkal szemben...

¹ Kodolányi János «Esti beszélgetésében» (Magyar Élet, 1942, márc.), kissé elhamarkodottnak tartja ezt az állítást, a mi véleményünk is ez.
(A szerk.)

Blaskovits felv.

A szomorú emlékü királynéi vadászkastélyt kapták meg a remeték a nagy kultusz hely szomszédságában, hol Gertrudot és több főpapot legyilkoltak. Ezt a vadászkastélyt alakították át a kevés számú remeték kolostorukká és templomot építettek hozzá.

A XIII. század második felében azonban igen rejtélyesnek látszó tragédiák játszódnak le újra a Pilisen. A pálos kolostort Kun László hadai felégetik. Kun László seregeiben a pogány kunokat találjuk. Maga László is ez időben a Pilisben tartózkodott. Egyházi átok érte a királyt, a pogányság újra lábra kapott, vezető elemei a kunok voltak.

Szabó írja Kun László c. munkájában, hogy e kor történetéről a római vatikáni Levéltárban őrzött sok írott emlék tudna csak tiszta képet nyújtani. E kor okleveles adattára kiadatlan még. Ugyan ki lesz, aki ezeket a rendkívüli értékes történeti adatokat fel fogja tárni? Ebben az okleveles anyagban látom megfajlását a lelt sírnak kifosztására is. Több oldalról hangzott el az a kijelentés, hogy a szóban forgó sírt a remeték dúlták volna fel. Ez nem lehet komoly és tudományosan bizonyítható vád! Ha ismerjük Kun László korát s annak igen zajos történetét, máris tiszta kép áll előttünk. A hatalmaskodó főurak, kikkel még a király sem tudott elbánni, sok eddig ismeretlen dolgokat követtek el, hogy magát a királyt is arra készítették, hogy a pogány magyarsághoz és a pogány kunokhoz forduljon s így azoknak erejével bírja engedelmességre a hatalomra éhes főurakat.

A Pálosrend első századának első felére esnek e szomorú események, melyekről, sajnos, vajmi keveset, szinte semmit sem tudunk. A sírnak kifosztása talán örök rejtély marad! Az ásatások a tavasszal nagy lendülettel megindultak újra és Fehéregyháza (Alba Maria Ecclesia) kerül a holdvilágárok ásatással együtt sorra. Hiszem, nagy meglepetésekben lesz még részünk.

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK

Magyar Bálint: Harangjáték. (Versek.) — Nem tudjuk, mit csodáljunk jobban ezekben a versekben, a forma biztos kezelését, művészi tökéletességét, vagy a tartalom gondolati gazdagságát és finomságát? Sokhúru hárfán játszik Magyar Bálint mesteri kézzel s amit játszik s ahogyan játssza, az páratlan művésszé avatja őt. Nem tagadja, őszintén megvallja, hogy «egyszerre Isten jobb- s baloldalán» látja olykor magát, de soha disszonáns, fájó hangot nem üt meg, hanem minden emberi vergődését a hivatását szerető pap szelidsége békíti meg. Változatos lírájának ez az alaphangja; mintha a zoltáros istenes alázata csendülne újra benne, vagy, mint verskötetének címe is jelzi, egy vén templom csengő-bongó harangjátéka. Verseskönyvének mottója, a «Mérhetetlen magány», hűséggel jellemzi költői lelkületét:

*Ó magányom, mérhetellen titok!
Végtelen kincs: társtalan életem!
Hallgathatok, mindig hallgathatok
S gondolhatom: Az Isten jár velem.*

*Gondolhatom, hogy a legelső és
Legutolsó nap is e tiszta nap.
Hihelem, hogy kezdődik, — vége van,
Hogy lesz még és nem lesz több pillanat.*

*Ó magányom! Titok, mely nem sötét,
Végtelenség, — égig nyúló torony...
A társtalan első Ádám vagyok,
Ki még az Úr ölében álmodom!*

A verskötet végén A. de Musset egyik megrendítően gyönyörű költeményének congenialis fordítását olvashatjuk.

P. Gyéressy Ágoston O. S. P.

Graham Greene: Hatalom és dicsőség. Athenaeum. — Megdöbbenően hű és tökéletes képét rajzolja elénk ez a regény egy rossz papnak, aki a mexikói egyházüldözések idején lopva bujkál a hívek között, gyóntatja őket, megkereszteli gyermekeiket, miséznek nekik; a rendőrség állandóan nyomában van, de még inkább bűneinek, méltatlanságának, kárhozatának tudata; végül is az államhatalom utóléri és kivégezteti... Bármennyire hű és tökéletes művésszettel ábrázolja is az író az emberi gyöngeségeket s a mindenki felcsillanó emberi jóságot, a könyv olvasása mégis fárasztó és leverő!

Fráter Jácint

Váth János: Erdélyi csillag. Kolozsvár, 1941. — Miniatur remekmű ez a kis regény. Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel király életének klasszikus tömörséggel és hibátlan művésszettel megírt története. Erdemes volna a kitűnő írónak ezt a rövid porázra fogott írást kibővítenie a ma divatos többszázoldalas bestsellerek példájára. Hisszük, még nagyobb sikere volna vele.

g—y

Érdekel a Ferencrend? Ferences. Tartományfőnökség kiadása. — Roppant ügyesen és meg-

győzően összeállított ú. n. propaganda-füzet ferences hivatások keltésére, Márton Lajos szép illusztrációival s a Kapisztrán Nyomda izléses kiállításában. *P. A.*

Kasbauer Sixta: Isten vésője alatt. Kiadja a Szent Imre Missziós Szeminárium, Kőszeg. — Janssen Arnoldnak, a steyli missziósművek alapítójának küzdelmes életét nyújtja ez az élvezetes módon megírt könyv, melyet Gerely Jolán ültetett sikeresen magyarra. — *r* —

Lefebvre—Szunyogh: A liturgia alapvető gondolatai. Szalézi Művek. — A liturgia az Egyház hódolatos tiszteletadása Isten felé s a hit igazságainak megjelenítője és életre váltója. Lefebvre feltárja a liturgia mélységeit a történelem útmutatása mellett és világosan rámutat a sokszor ismeretlen alapigazságokra. Gondolatai lehetővé teszik, hogy az Egyház közösségében imádkozó keresztény «észszerű istentisztelettel adózzék az Úrnak és együtt éljen, együtt érezzen az imádkozó Egyházzal». *Meggyesi György*

Dr. Schmiedt Béla: A fehér torony hívei. Korda-kiadás, 1942. — A gyártelepek és szegényszagú külvárosok papjának életét immár több jeles irodalmi munka tárja a magyar olvasó elé, csak az akácok kis falvak magárahagyott, ezer és ezer nehézséggel küzdő papjáról nem olvastunk még korszerű, a való élet jegyében született munkát. Ezt a hiányt pótolja most ez a könyv. A lelkek Megváltójának, Megszentelőjének és Urának buzgó munkatársáról, a névtelen magyar falusi papról és annak hibáktól nem mentes, de jóindulatú híveiről szól. A magyar falu él és lélekliz benne.

Fr. Lánzos Ambrus O. S. P.

De Causade—Trugly: Bizalom az isteni gondviselésben. Szalézi Művek. — Harminc elmélkedésben, tiszta fogalmakkal tanítja a szerző az elmélkedőt a XVII. század nagy eretneksége, a quietizmus által annyira elferdített és támadott katolikus igazságra: hagyatkozzunk bizalommal az isteni Gondviselésre! *Romvári Illés*

Dr. Schmiedt Béla: Lelket az életbe! III. kiadás. Korda, 1942. — Korunk embere a zürzavaros élet vágtató iramában úgy érzi, mintha csak egy világ lenne: ez az anyagi, a szellem nélküli események világa, s nem veszi észre a másik világot, a lelket, melyben pedig épp olyan bizonyossággal benne él, mint amilyen bizonyos a természetes létbe való beleágyazottsága. A mindennapi élet harca elnyomja benne a természetfölötti világ sugallatait. A neves szerzőnek e könyve erre a természetfölötti világra s a kegyelmi rendre hívja fel a figyelmet.

Fr. Lánzos Ambrus O. S. P.

P. Csávossy Elemér S. J.: Sponsa Dei. Szalézi Művek, 1942. — Ez a könyvecske figyelmünket a természetfölötti élet tulajdonképeni éltetőjének, a Szentlélekistennek bennünk való életére hívja föl. Huszonnégy fejezeten keresztül, az Énekek Énekének verssorait idézve a hű menyasszonyról misztikus magaslát hangján elmélkedik. Más négy fejezetben Jézusról, a lelkek nászlakomát adó barátjáról ír. Mindegyik elmélkedést rövid imádság zár le. *Romvári Illés*

Trikál József: Az isteni Lét dicsősége. Szalézi Művek. — A létet fejtegeti, világítja meg különböző oldalokról ez a könyv; a létet, melynek mérhetetlen értelme lázba hozza a tudós elméjét és «csodás látásokkal gazdagítja a bölcs értelmét». Az életelemről és az előről, az erőről és a lélekről, végül a szellemről rántja le a leplet és a jelenségek mögött a valóságot igyekszik meglátni, mégpedig a legfőbb, leghatalmasabb és legbölcsőbb valóságot: a Létet magát, aki Isten! — yma —

P. Pámer László S. J., aki az 1900-as évek elején gazdag és értékes irodalmi munkásságot fejtett ki a Pálosrendnek hazánkba való visszatelepítése érdekében, ápr. 15-én ülte meg Kalocsán 77. születésnapját.

P. Pámer László S. J., aki az 1900-as évek elején gazdag és értékes irodalmi munkásságot fejtett ki a Pálosrendnek hazánkba való visszatelepítése érdekében, ápr. 15-én ülte meg Kalocsán 77. születésnapját.

PÁLOS KRÓNIKA

Gyermeki szívünk ujjongó örömeivel s hódoló szeretetével köszöntjük mi is jubileuma alkalmából a **Szentatyát!** Tudjuk, jóságos szívére kimondhatatlan súllyal nehezdednek az Egyház, az egész emberiség megpróbáltatásai, szenvedései s fájdalmasan érzi roppant felelősségét a pusztuló lelkekért. Imádkozzunk hát buzgón az ő nagy szándékaira!

Papszentelések. Nagycsütörtökön örök fogadalmat tett két teológusunkat **Virág Ferenc** pécsi megyéspüspök ápr. 26-án alszerpapokká, május 31-én szerpapokká és június 14-én áldozópapokká szentelte. **P. Homonnay Miklós** június 28-án mutatja be első szentmiséjét Gyöngyösön, kézvezetője **Monostory Adorján** prépost-plébános lesz, szónoka **P. Besnyő Gyula** perjel; **P. Rába-Röhry Lukács** pedig Székesfehérvárat, a Prohászka-templomban mutatja be első szentmiséjét, ugyanezen a napon kézvezetője **Kovács János** hittanár-igazgató, szónoka **dr. Keszi József** plébános lesz.

Beöltözés és fogadalomtétel volt pécsi templomunkban nagycsütörtökön, illetve fehérvasárnap. Csak sokasítsa az Úr az ő fehér barátainak a számát, kik hogy hűségesen és mindvégig szolgálják Őt, buzgó imát kérnek mindnyájunktól.

A **Nemzeti Múzeum** történeti osztályának fegyvergyűjteményében, írja **Sippeki József** olvasónk, külön üvegbura alatt van kiállítva az a főpapi főveg, mely a velencei egyezmény alapján került ide a bécsi volt udvari gyűjteményből s az osztrák adatok szerint Tomori Pál érseké volt, aki azt a mohácsi harctéren viselte volna. A mai régiségtudomány azonban megállapította, hogy a kalap nem származik a XVI. század elejéről, hanem annak második feléből! Különös figyelmet érdemel az, hogy e főpapi főveg nem bíborszínű, hanem egészen fehér. Fémpanatok keresztezik egymást rajta s fémhüvelyek jelzik, hogy bennük, erdélyi és már török jelleg-

vonásként, lószőrből készült bokréták voltak. Mindezek bizonyos harci jelleget adnak e kalapnak. Erdélyi és török reminiscenciák és annak fehér színe azt sejtetik, hogy olyan erdélyi főpap viselte, aki fehér reverendát hordott. Önkénytelenül is Martinuzzi Fráter György pálos bíchornokra, Izabella királyné és János Zsigmond kancellárjára gondolhatunk, annyival is inkább, mert a kalap készültének kora is mintegy öreá utal! Amikor Alvinczen politikai gyilkosság áldozata lett, értéktárgyul szekérszámra vitték Bécsbe, köztük harci kalapját is és trófeaként mutatták fel s később úgy örökítették meg, mintha az Tomori érseké lett volna s ezzel eltitkolják eredetét. Ezzel is úgy jártak el, mint ama «szentelt karddal», melyet a pápa Ulászló királyunknak küldött s Bécsben úgy jegyezték fel, mintha az Ferdinánd királyé lett volna! — Mit szólnának e feltevéshez az illetékesek? Mindenesetre egy igen becses történeti pálos ereklyének bizonyulna!

«**Szent István** koronáját 1342 július 2-án, olvassuk *Dercsényi Dezső* értékes új munkájában: «*Nagy Lajos korá*»-ban, királyi származású, királyi trónra méltó utód fejére tették Székesfehérvárott. Az alig 17 esztendő korában trónra került Lajos négy évtizedes uralkodásával már kortársaitól is a «Nagy» jelzőt érdemelte ki, nemzete, különösen kedvelt pálosai, sokáig szentként tisztelték...» A Pálosrend mélyeséges hálából a nagy király iránt, ki annyi pálos kolostort alapított és ajándékozott meg hallatlan bőkezűséggel, hogy már a szent szegénység nevében tiltakozni voltak kénytelenek az atyák, a mai napig minden évben egy ünnepélyes misét mond minden kolostorunk «Nagy Lajosért és Családjáért».

T. Csepellény György. Néhány hónappal ezelőtt egy kis füzet alakjában kiadtuk Tiszteletreméltó Csepellény György rövid életrajzát. A Pálosrend e szentéletű és vértanu tagjának szenttéavatása ügyében már 1689-ben lépéseket tett Fenessy György egeri püspök, mivel azonban a Pálosrendnek II. József uralkodása alatt bekövetkezett feloszlata után nem akadt senki, aki a megindított szenttéavatási eljárást sürgesse, az ügy elakadt. A jó Isten azonban gondoskodott arról, hogy hű és buzgó szolgájának példaadó élete feledésbe ne menjen. Az 1691-ben megjelent, Landor László által írt latinnyelvű életrajz után 1745-ben is megjelent a vértanunak egy ugyancsak latin nyelvű életrajza, melynek alapján 1856-ban a pesti papnevelő intézet Magyar Egyházirodalmi Iskolája is ismertette «Munkálatok» c. művében Csepellény életét. 1898-ban dr. Mohl Antal adott egyik cikkében amaz óhajának kifejezést, hogy «e nagynevű hitbajnokot a kassai vértanunkkal együtt minél előbb tisztelhesük oltárainkon». Hosszú idő után a «Katolikus Szemle» 1904. évi októberi számában dr. Révai Sándor vetette fel ismét Csepellény szenttéavatási ügyét, cikkével kapcsolatban pedig a Pálosrend régi nagy barátja: P. Pámer László S. J. közölt a Katolikus Szemlében (1905. I.) Csepellény szenttéavatási ügyére nézve nagyjelentőségű adatokat. Azóta P. Tomcsányi S. J. is kiadta vértanunk rövid élettörténetét (1927), az isteni Gondviselés azonban, úgy lát-

szik, még nem látta elérkezettnek az időt... Most, hogy néhány hónapja többek óhajára ismét útjára bocsátottuk Csepellény életrajzát, e kis füzetrel egyidőben, de tőle függetlenül, két nagy példányszámban megjelenő katolikus folyóirat (Egyh. Lapok; M. Kat. Akció) is áldozott e pálos vértanu emlékének, a füzetkék megjelenésével kapcsolatban pedig több lap (A Szív; Sz. Mária Új Virágoskertje; Utunk; Zemplén; Magy. Kultúrszemle stb...) emlékezett meg Csepellény áldozatos szent életéről. Azóta már az ország szinte minden részéből jelentkeztek buzgó lelkek és vállalkoznak a kis füzetek (ára 20 fillér) — ezzel pedig Csepellény tiszteletének — terjesztésére. Sátoraljúj helyen dr. Smotzer Nándorné; Kassán Bandzsala Éva; Egerben Béres András szem. főduktor; Nagyváradon Zöldy András V. é. papnöv.; Kispesten Baader Teréz, Dankó Gyuláné, Lánzos Józsefné, Szimon Ferencné; Pesten dr. Lánzos Jánosné, Koller Anna; Gyöngyösön pedig a Homonnay-fiúk érdemeltek ki lelkes fáradozásukkal hálát és köszönetet. A pécsi Pálos Kolostorhoz beküldött adományokat, melyeket a nagylelkű adakozók T. Csepellény tiszteletének terjesztésére küldtek be, következő számunkban nyugtázzuk. Meg kell még említenünk Sz. D. maturandus hozzánk érkezett levelét, melyben a következőket írja: *«Tüdőbajom mellett súlyos mellhártyagyulladás tört reám. A lázam 39 fok fölé szökött, nem volt semmi étvágyam, hánytam és erős nyomást gyakorolt belső részeimre az izzadmány. Megmondták, hogy csapolni fognak. Ez két esetben meg is történt. Őszintén szólva, nagyon féltem s félelmemet csak úgy tudtam csillapítani, hogy buzgó imákkal ostromoltam Csepellényt. Az első csapoláskor 400 cm³ vizet szedtek le, de még maradt bennem, s ezt az orvosok másnap akarták leszedni. Ez is megtörtént, de még mindig maradt vissza, a harmadik csapolásra azonban, csodák-csodája, nem került sor, mert orvosaim meglepetésére semmi vizem sem maradt. Én ezt Csepellény közbenjárásának tulajdonítom és valom, hogy neki köszönhetem e szép gyógyulást. Azóta jól vagyok. Van étvágyam, a lázam is leesett...»* Örömmel közöljük e sorokat, melyek Csepellény közbenjáró szeretete mellett tanuskodnak, az esetet azonban egyszerű imameghallgatásnak minősítjük mindaddig, míg pontosabb részleteket nem tudunk meg az ügyről.

Verseghy Ferenc, a nagynevű pálos pap-tanár és író születésének 185. évfordulóját ünnepeltük április 3-án. A szolnoki születésű Verseghy közép-fokú iskoláit a pesti piaristáknál, majd mint az egri szeminárium papnövendéke, az egri jezsuitáknál végezte. Filozófiai studiumainak befejezte után belépett a pálosrendbe, ahol a theologia speculativa lehallgatását követően a nagy-

szombati kollégium prefektusa, a filozófiai és teológiai doktorátus megszerzése után pedig pesti hitszónok lett. «A szöszéken gyakran védelmébe vette a szegény, elnyomott népet — írja róla Kisbán —, hévvel hirdette a krisztusi szeretetet és a másvallásúakkal szembeni türelmet.» Amikor 1785 május 20-án megjelent II. Józsefnek a pálosrendet feloszlató rendelete, csüggedt lélekkel költözött az akkor már Egerben lakó édesanyjához, ahol a katonalelkészi karba való felvételéig sajtó alá rendezte szónoki beszédeit és «delke mélyén fogant bensőséges hángú imádságait». Ezek kinyomtatására azonban máig sem került sor, s jelenleg a Nemzeti Múzeum kézirat-tárában (292. Quart. Hung.) hevernek. 1788-ban a tábori püspök titkára lett. Szabács ostrománál izületi csúzt kapott, melynek következtében meg kellett válnia a tábori lelkészségtől. Ez a körülmény súlyos anyagi helyzetbe sodorta. Özvegy édesanyjával nagy nélkülözések között élt a Viziváros egyik düledező házában, minden idejét a magyar nyelv művelésének szentelve. A költészet mindhárom főágát művelte. Több lírai verséhez maga szerzett dallamot. Német regényeket is dolgozott át magyarra (A természetes ember). Sokoldalú munkásságára jellemző, hogy még egy állatorvosi szakkönyvet is fordított. Zenei irodalommal is foglalkozott. A Martinovics-féle összeesküvés részesei számára lefordított egy francia kátét és a Marseillaise-t, amiért halálra ítélték, de a császár 9 évi várfogságra változtatta át büntetését. Fogsága után főleg nyelvészeti kérdésekkel foglalkozott. Heves ellene volt a piarista Révay Miklós nyelvészeti rendszerének és Kazinczy nyelvújításának. Ez utóbbival szemben azt vitatta, hogy nem a régi nyelv útmutatása szerint, hanem a nyelvbéli fejlődés jogai alapján az élő nyelvbéli közszokásokhoz kell igazodnunk a nyelvújítási munkában. A helyesírásban a kiejtés szerinti írásért kardoskodott. Ha a nyelv és az irodalom fejlődése nem is adott neki igazat mindenben, írásaiban sok értékes és irodalmáraink számára hasznos gondolatot vetett fel.

Áldozócsüörtörtökön, a nők szentségimádási óráján zsúfolásig megtelt a Sziklatemplom, az áldást dr. Serédi Jusztinián bíboros-hercegprimás végezte fényes segédlettel, szentbeszédet dr. Tihanyi Béla Sch. P. teológiai tanár tartott.

Halottaink: Farkas Edith, a Szociális Misszió Társulat alapítónőknője Bp., id. csetneki Szontagh József Vecsés, özv. Komócsy Ferencné Pécs, Vertán Emil Pécs. — Adj Uram örök nyugodalmat nekik!

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Baranyay Lajos. Stephaneum nyomda Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

ÚJDONSÁGAINK: Kilenced a pálosok Sziklatemplomának Nagyasszonyához. Harmadik, változatlan kiadás! Ára 20 fillér
Fr. Lánzos Ambrus O. S. P.: A híres Fekete Madonna kép története Ára 20 fillér
Fr. Lánzos Ambrus O. S. P.: Tiszteletreméltó Csepellény György magyar vértanu élete Ára 20 fillér
Otto Karrer—P. Gyéressy Ágoston O. S. P.: Vallásosság és kereszténység Ára 5•20 P.

Könyvek, érmek, gyertyák, rózsafüzérek, szobrocskák kaphatók: a Sziklatemplom kegyes boltjában.

Stephaneum nyomda, Budapest. Felelős: ifj. Kohl Ferenc.

A FEHÉR BARÁT

124

Vastagh Éva: Boldog Özséb

A PÁLOSREND
ÉVNEGYEDES
ÉRTESITŐJE

TARTALOM:

P. Gyöngyösi Gergely O. S. P.:
Himnusz az angyalokról — Fráter
Jácint: Az angyalokról — Mária-
himnusz — g—y: Boldogasszony
népe — Szent Ágostonról — r: Lelki
ponyvairodalom — P. Gyéressy
Ágoston O. S. P.: Kisasszony napi
legenda — Balás Ferenc: A szent-
léleki pálos kolostor romjainál —
P. Á.: Novemberi gondolatok — Be-
küldött könyvek — Pálos krónika.